

Stalin, J.W.

Anarchisme of socialisme?

www.MinisterieVanPropaganda.org

Het belangrijkste in het maatschappelijk leven is de klassenstrijd. Maar in die strijd heeft iedere klasse zijn eigen ideologie. De bourgeoisie heeft als ideologie het zogenaamde liberalisme. Ook het proletariaat heeft zijn ideologie, die heet socialisme.

Het liberalisme bestaat uit evenveel verschillende richtingen en stromingen als er soorten burgerlijke mensen zijn.

Ook bestaat er niet maar één soort socialisme.

We zullen het verder niet gaan hebben over het liberalisme, dat moet maar een andere keer. We willen de lezer nu kennis laten maken met de verschillende stromingen in het socialisme. Dat is veel interessanter.

Er bestaan drie hoofdrichtingen in het socialisme: reformisme, anarchisme en marxisme.

Het reformisme (Bernstein e.a.) dat het socialisme een zaak van lange adem vindt, het reformisme dat eigenlijk de socialistische revolutie afwijst en probeert het socialisme op vreedzame wijze te bereiken, het reformisme, dat niet de strijd tussen de klassen aanmoedigt, maar hun samenwerking, dat reformisme, dat elke dag verder ontbindt en steeds meer iedere gelijkenis met het socialisme verliest, willen we hier ook niet behandelen, omdat dat naar onze mening geen enkele zin heeft.

Een heel andere zaak is het anarchisme en het marxisme: ze worden beide gezien als socialistische stromingen en beide zijn het hartgrondig met elkaar oneens, beide proberen hun leer aan het proletariaat als de echte socialistische leer te verkopen en daarom is het veel interessanter de verschillen tussen hen nader te bekijken.

Wij horen niet tot die mensen die zich bij het horen van het woord anarchisme met een vies gezicht afwenden en zeggen dat het de moeite niet loont je met hen bezig te houden. Wij denken dat men zich er op die manier niet vanaf moet maken.

Wij horen ook niet tot die mensen die zeggen dat de anarchisten geen massa-aanhang hebben. Het gaat er nu niet om wie de meeste aanhang heeft, het gaat om het wezen van de leer. Wanneer de leer van de anarchisten de waarheid vertelt, dan zal zij haar weg vinden en de massa's achter zich krijgen. Wanneer hun leer echter niet deugdelijk is en op leugens is gebouwd, dan zal ze het niet lang volhouden en verdampen. De ondeugdelijkheid van het anarchisme zal moeten worden aangetoond. Er zijn mensen die denken dat marxisme en anarchisme uit hetzelfde beginsel voortkomen, dat er tussen hen slechts tactische verschillen bestaan en er eigenlijk helemaal geen wezenlijk verschil tussen hen bestaat.

Maar dat is een grote vergissing.

Wij vinden dat anarchisten echte vijanden van het marxisme zijn. Als het echte vijanden zijn, dan moet er ook echt gevochten worden. En daarom moeten wij de leer van de anarchisten van voor tot achter en van alle kanten bekijken.

Het marxisme en het anarchisme zijn opgetrokken op totaal verschillende beginselen, hoewel ze beide onder socialistische vlag strijden. De hoeksteen van het anarchisme is de individu. De bevrijding van de individu is volgens hen de voorwaarde voor de bevrijding van de massa, het collectief. De bevrijding van de massa's is volgens de anarchisten niet mogelijk zolang de individu niet bevrijd is, vandaar hun leus: «Alles voor het individu». De hoeksteen van het marxisme is de massa. De bevrijding van de massa is volgens hen voorwaarde voor de bevrijding van de individu. Volgens de marxisten is de bevrijding van de individu onmogelijk zolang de massa niet is bevrijd, vandaar hun leus: «Alles voor de massa».

Het is duidelijk dat we hier te maken hebben met twee elkaar uitsluitende beginselen en niet slechts met tactische verschillen.

Het doel van dit artikel is deze twee tegengestelde principes van het marxisme en het anarchisme met elkaar te vergelijken en daardoor de waarde en de tekortkomingen daarvan boven water te halen. We willen hierbij ook ons plan van aanpak uit de doeken doen.

We beginnen met de kenmerken van het marxisme, waarbij we zijdelings ingaan op de kijk van de anarchisten op het marxisme en daarna gaan we het anarchisme zelf bekritisieren. We zullen de dialectische methode uitleggen, de kijk van de anarchisten op die methode en onze kritiek op hun zienswijze; de materialistische theorie, de kijk van de anarchisten en onze kritiek op hun zienswijze (hier zullen we het ook hebben over de socialistische revolutie, de socialistische dictatuur, het minimumprogramma en over de tactiek in het algemeen); de filosofie van de anarchisten en onze kritiek daarop; het socialisme van de anarchisten en onze kritiek daarop; de tactiek en de organisatie van de anarchisten en tenslotte geven we onze conclusies.

Wij zullen proberen aan te tonen, dat de anarchisten als voorsprekers van het socialisme van de kleine gemeenschappen geen echte socialisten zijn.

Wij zullen ook proberen te bewijzen dat de anarchisten, omdat zij de dictatuur van het proletariaat afwijzen, geen echte revolutionairen zijn...

Laat ons aan de gang gaan.

De dialectische methode

Alles in de wereld beweegt... Het leven verandert, de productiekrachten ontwikkelen zich, oude relaties worden verbroken.

K. Marx

Marxisme is niet alleen de theorie van het socialisme, het is een echte wereldbeschouwing, een filosofisch systeem, waaruit het proletarisch socialisme van Marx ontspringt. Dit filosofisch systeem noemt men het dialectisch materialisme.

Daarom is uitleg geven van het marxisme tegelijk uitleg geven van het dialectisch materialisme.

Waarom heet dit systeem dialectisch materialisme?

Omdat de methode dialectisch is, en de theorie materialistisch.

Wat is de dialectische methode?

Men zegt dat het leven in de maatschappij voortdurend en onophoudelijk in beweging en ontwikkeling is. En het is waar: het leven is niet onveranderlijk en statisch, het blijft nooit hetzelfde, alles is in eeuwige beweging, in een eeuwig proces van verloren gaan en ontstaan. Daarom bestaat overal het oude en het jonge naast elkaar, het groeiende en het stervende, het revolutionaire en het contrarevolutionaire.

Dialectische methode wil zeggen, het leven zien zoals het in werkelijkheid is. We zagen al dat het leven in onophoudelijke beweging is, dus moeten we het leven in zijn beweging bekijken en ons de vraag stellen: waarheen gaat het leven? We hebben gezien dat het leven zich voordoet als een voortdurend vergaan en ontstaan, dus moeten we het leven zien in zijn vergaan en ontstaan en de vraag stellen: wat vergaat er en wat komt er tot leven?

Dat wat geboren wordt en met de dag groeit is onoverwinnelijk, die groei is niet te stuiten. Dat wil zeggen, dat wanneer de klasse van het proletariaat geboren wordt als klasse en met de dag groter wordt, hoe zwak en gering in aantal ook in het begin, zij uiteindelijk zal overwinnen. Waarom? Omdat zij groeit, sterker wordt en vooruitgaat. Omgekeerd, alles in het leven wat ouder wordt en naar het graf gaat, moet onvermijdelijk het loodje leggen, hoe reusachtig sterk het vandaag ook mag lijken. Dat wil zeggen, wanneer de bourgeoisie geleidelijk aan de grond onder de voeten verliest en met de dag achteruit gaat, hoe groot en sterk ze vandaag ook mag zijn, ze zal uiteindelijk de nederlaag niet ontlopen. Waarom? Omdat ze als klasse in ontbinding is, verzwakt, veroudert en een ballast wordt voor het leven.

Daaruit is de vermaarde dialectische stelling ontstaan: alles wat werkelijk bestaat, dat wil zeggen dat met de dag groeit, dat is redelijk en alles wat met de dag afneemt en ontbindt is onredelijk en is ten dode opgeschreven.

Een voorbeeld. In de tachtiger jaren van de XIXe eeuw ontstond er in de kringen van de revolutionaire intelligentsia een grote ruzie. De narodniki beweerden dat de belangrijkste kracht voor de bevrijding van Rusland de kleine burgerij in de steden en

de dorpen was. Waarom? - vroegen de marxisten. Omdat de kleinburgers in de steden en de dorpen de meerderheid vormen en bovendien arm zijn en in ellende leven.

De marxisten zeiden, het is waar dat de kleine luiden de meerderheid vormen in de dorpen en de steden en ze zijn inderdaad arm, maar is dat de kern van de zaak? De kleinburgerij vormt al heel lang de meerderheid, maar tot nu toe heeft zij zonder de hulp van het proletariaat nog nooit enig initiatief ontwikkeld in de strijd voor de 'vrijheid'. En waarom? Omdat de kleinburgerij als klasse niet groeit, integendeel, zij verliest iedere dag mensen aan de bourgeoisie en aan het proletariaat. Aan de andere kant wil het niet veel zeggen dat ze arm is. Zwervers zijn armer dan de kleine bourgeoisie, maar dat wil niet zeggen dat zij de bevrijding van Rusland voor hun rekening kunnen nemen.

Zoals u ziet, gaat het er niet om welke klasse groter is of welke klasse armer, het gaat er om welke klasse groeit en welke klasse uitsterft.

En omdat het proletariaat de enige klasse is die voortdurend groeit en in kracht toeneemt, en het maatschappelijk leven vooruit brengt en alle revolutionaire elementen naar zich toetrekt, moeten wij die klasse erkennen als de belangrijkste kracht in de moderne beweging, ons daarbij aansluiten en haar progressieve strevingen tot de onze maken, zeiden de marxisten.

Het is duidelijk dat de marxisten het leven dialectisch bekeken en de narodniki het leven metafysisch en als stilstaand voorstelden.

De dialectische methode kijkt dus naar de ontwikkeling van het leven.

Maar er is beweging en beweging. In de tijd van de 'decabristen' toen het proletariaat in opstand kwam, de wapenarsenalen leeghaalde en in de aanval ging tegen de reactie, was er beweging in de maatschappij. Maar de beweging in de jaren die daaraan voorafgingen, toen het proletariaat zich beperkte tot stakingen en het oprichten van kleine vakbonden, moeten we ook maatschappelijke beweging noemen.

Het is duidelijk dat er verschillende soorten beweging bestaan.

De dialectische methode zegt dat er twee vormen van beweging zijn: de evolutionaire en de revolutionaire.

We spreken van een evolutionaire beweging wanneer de progressieve elementen dagelijks kleine kwantitatieve veranderingen aanbrengen in de oude orde.

We spreken van een revolutionaire beweging wanneer de progressieve elementen zich verenigen en begeistert worden door gemeenschappelijke ideeën en optrekken tegen het vijandelijk kamp om de oude orde met de grond gelijk te maken en het leven kwalitatief te veranderen en een nieuwe orde in te stellen.

Evolutie is voorbereiding op revolutie en doet het grondwerk. Revolutie is de voltooiing van evolutie en schept nieuwe voorwaarden voor toekomstig evolutionair werk.

Dezelfde processen zien we ook in de natuur. De geschiedenis toont aan, dat de dialectische methode een zuiver wetenschappelijke methode is. Van de astronomie tot de sociologie - overal blijkt dat er niets eeuwig is in de wereld, dat alles verandert, alles zich ontwikkelt. Daarom moet alles in de natuur gezien worden in zijn beweging en in zijn ontwikkeling. En dat betekent dat de hele moderne wetenschap doordrongen is van de geest van de dialectiek.

Wat voor de vorm van de beweging geldt, geldt volgens de dialectiek ook voor de kleine en kwantitatieve veranderingen die uiteindelijk tot grote en kwalitatieve veranderingen leiden: overal in de natuur kan men dat verschijnsel waarnemen. Het periodieke systeem van Mendelejev laat duidelijk zien hoe groot de betekenis is van het ontstaan van kwalitatieve veranderingen uit kwantitatieve veranderingen in de natuur. Zie maar hoe in de biologie de theorie van het neo-lamarckisme plaats heeft moeten maken voor het neo-darwinisme.

We zullen het niet hebben over andere feiten die door Engels voldoende aan de orde zijn gesteld in zijn boek Anti-Duhring. Tot zover over de betekenis van de dialectische methode.

Wat vinden de anarchisten van de dialectische methode? Iedereen weet, dat Hegel de vader is van de dialectische methode. Marx zuiverde en verbeterde deze methode. Natuurlijk weten ook de anarchisten dat. Ze weten dat Hegel een conservatief was en daarom schelden ze Hegel uit voor aanhanger van de 'restauratie' en 'bewijzen' ze met graagte dat 'Hegel de filosoof is van de restauratie... dat hij het absolute bureaucratisch constitutionalisme aanprijst, dat het algemene idee van zijn filosofie van de geschiedenis ondergeschikt is aan de filosofische richting van het tijdperk van de restauratie', enzovoort en zo verder.

Hetzelfde 'bewijst' de bekende anarchist Kropotkin in zijn geschriften.

Onze kropotkinisten, van Tsjerkezsjuwili tot S.G, praten Kropotkin eenstemmig na.

We hoeven daarover met hen geen ruzie te maken, integendeel, iedereen is het er over eens dat Hegel geen revolutionair was. Marx en Engels zelf hebben eerder al bewezen in hun Kritiek van de kritische kritiek, dat de historische kijk van Hegel volledig in tegenspraak is met zelfbestuur van het volk. Maar ondanks dat 'bewijzen' de anarchisten en vinden ze het nodig om er maar op te blijven hameren dat Hegel een aanhanger van de restauratie is. Waarom doen ze dat? Waarschijnlijk om daarmee Hegel te discreditieren en de lezer het gevoel te geven dat ook de methode van de reactionair Hegel niet veel zaaks kan zijn en onwetenschappelijk is.

Op deze manier denken de anarchisten de dialectische methode onderuit te kunnen halen.

Wij zeggen, dat zij op deze manier niets anders bewijzen dan hun eigen onwetendheid. Leibnitz en Pascal waren geen revolutionairen, maar de door hen ontdekte wiskundige methode is als wetenschappelijke methode erkend. Mayer en Helmholtz waren geen revolutionairen, maar hun ontdekkingen in de natuurkunde vormen de basis van de wetenschap. Lamarck en Darwin waren ook geen revolutionairen, maar op hun evolutietheorie is de hele biologie gebaseerd... Waarom niet erkennen, dat Hegel, ondanks zijn conservatisme er in geslaagd is een wetenschappelijke methode uit te werken die we nu de dialectische methode noemen?

Neen, op deze manier bewijzen de anarchisten niets anders dan hun eigen domheid.

We gaan verder. Volgens de anarchisten is dialectiek metafysica. En omdat zij nu juist de wetenschap van de metafysica willen bevrijden en de filosofie van de theologie, verwerpen zij de dialectische methode.

Goed zo anarchisten! Schuift de schuld maar in de schoenen van een ander. De dialectiek rijpte in de strijd tegen de metafysica, in welke strijd ze met roem overladen werd, maar volgens de anarchisten is dialectiek metafysica!

De dialectiek zegt dat er niets eeuwig is in de wereld, in de wereld is alles van voorbijgaande aard en veranderlijk, de natuur verandert, de maatschappij verandert, de zeden en gewoonten veranderen, opvattingen over rechtvaardigheid veranderen, de waarheid zelf verandert, daarom bekijkt de dialectiek alles kritisch, daarom wijst zij de eeuwige waarheid af en dus ook de daaruit afgeleide 'dogmatische stellingen die alleen maar uit het hoofd geleerd hoeven te worden als ze eenmaal ontdekt zijn'.

De metafysica vertelt ons heel iets anders. Volgens haar is de wereld eeuwig hetzelfde en onveranderlijk, de wereld is door iets of iemand voor eens en voor altijd gemaakt. Daarom spreekt de metafysica ook altijd over 'de eeuwige gerechtigheid' en 'onveranderlijke waarheid'.

De 'vader' van de anarchisten Proudhon heeft gezegd, dat er in de wereld een voor eens en voor altijd vastgestelde onveranderlijke gerechtigheid bestaat die ten grondslag moet liggen aan de toekomstige maatschappij. Daarom werd Proudhon een metafysicus genoemd. Marx maakte in zijn strijd tegen Proudhon gebruik van de dialectische methode en toonde aan dat daar alles in de wereld verandert ook de 'gerechtigheid' aan verandering onderhevig is en dat daarom de 'onveranderlijke gerechtigheid' metafysische wartaal is. De Georgische leerlingen van de metafysica van Proudhon vertellen ons: de dialectiek van Marx is metafysica!

De metafysica kent een aantal mistige dogma's zoals bijvoorbeeld, het 'onkenbare' 'ding op zich' en gaat uiteindelijk over in holle theologie. Engels bestreed deze dogma's van Proudhon en Spencer met behulp van de dialectische methode. Maar de anarchisten - leerlingen van Proudhon en Spencer - zeggen dat Proudhon en Spencer wetenschappers zijn en Marx en Engels metafysici!

Van tweeën één: of de anarchisten houden zich zelf voor de gek of ze weten niet wat ze zeggen.

Het is in ieder geval duidelijk dat de anarchisten het metafysische systeem van Hegel met zijn dialectische methode verwarren.

Er is niets tegen in te brengen dat het filosofische systeem van Hegel, dat op de onveranderlijke idee steunt, van kop tot staart metafysisch is. Maar even duidelijk is, dat de dialectische methode van Hegel, die elke onveranderlijke idee afwijst, van kop tot staart wetenschappelijk en revolutionair is.

Daarom kon Karl Marx, na het systeem van Hegel aan een vernietigende kritiek te hebben onderworpen, tegelijkertijd hoog opgeven over de dialectische methode van Hegel, die volgens Marx, 'voor niets opzij gaat en in wezen kritisch en revolutionair is'.

Daarom ziet Engels een groot verschil tussen de methode van Hegel en zijn systeem, 'Iemand die meer op heeft met het systeem van Hegel zal op alle terreinen tamelijk conservatief zijn. Diegene die meer opheeft met de dialectische methode zal in politieke en godsdienstige zaken tot de uiterste oppositie behoren'.

De anarchisten zien dit verschil niet en zeggen gewoon 'dialectiek is metafysica'.

We gaan verder. De anarchisten zeggen dat de dialectische methode 'listig' is, een 'methode voor sofismen' en een 'logische salto mortale', 'waarmee zowel de waarheid als de leugen bewezen kan worden'.

Dus zeggen de anarchisten dat de dialectiek zowel de waarheid als de leugen bewijst.

Op het eerste gezicht kan men zeggen dat de anarchisten gelijk hebben. Hoor maar eens wat Engels te zeggen heeft over de volger van de metafysische methode:

«Hij heeft het over ja is ja en neen is neen; voor hem bestaat een ding of het bestaat niet, een voorwerp kan niet zichzelf zijn en tegelijkertijd iets anders; het positieve en het negatieve sluiten elkaar absoluut uit...»

Hoe kan dat nu! - vinden de anarchisten zich op, - is het werkelijk mogelijk dat een en hetzelfde ding tegelijkertijd goed en slecht is? Dat is immers 'sofisme', een

‘woordspelletje’, want dat wil zeggen ‘dat u met hetzelfde gemak de waarheid als de leugen kunt bewijzen’!..

Maar laten we eens naar het wezen van de zaak kijken.

Wij eisen nu een democratische republiek. Mogen wij zeggen dat de democratische republiek het allerbeste is wat er bestaat of het allerslechtste? Neen! Waarom? Omdat de democratische republiek slechts in zoverre goed is als zij de feodale orde vernietigt, maar zij is slecht in zoverre zij een versterking is van de burgerlijke orde. Daarom zeggen wij: in zoverre de democratische republiek de feodale orde vernietigt is zij goed en daarom strijden wij daarvoor, maar in zoverre zij de burgerlijke orde versterkt is zij slecht en bestrijden wij haar.

Hieruit blijkt dat een en dezelfde democratische republiek tegelijkertijd goed en slecht kan zijn - en ‘ja’ en ‘neen’; alles wat daar boven gaat komt van de duivel’.

Hetzelfde kan gezegd worden over de achturige werkdag, die tegelijkertijd goed is in zoverre zij het proletariaat versterkt en slecht in zoverre het een versterking is van het systeem van de loonarbeid.

Juist deze feiten had Engels op het oog, toen hij met de hierboven aangehaalde woorden de dialectische methode karakteriseerde.

De anarchisten begrepen deze volkomen heldere gedachte niet en vonden die een mistig ‘sofisme’.

Natuurlijk zijn de anarchisten vrij deze feiten al dan niet op te merken, ze mogen zelfs over een zandstrand lopen zonder in de gaten te hebben dat ze op zand lopen, dat is hun goed recht. Maar de dialectische methode, die niet als het anarchisme met dichte ogen naar het leven kijkt, voelt de polsslag van het leven en zegt ronduit: zolang het leven verandert en in beweging is bestaan er in ieder levend verschijnsel twee tendenties: een positieve en een negatieve waarvan we de eerste moeten bewaren en de tweede verwerpen.

Laten we nog wat verder gaan. Volgens de anarchisten is de dialectische ontwikkeling een catastrofale ontwikkeling, waardoor het verleden eerst volledig vernietigd wordt, waarna, volledig los daarvan, een nieuwe toekomst aanbreekt. De cataclysmen van Cuvier ontstaan door onbekende oorzaken, de catastrofes van Marx en Engels komen voort uit de dialectiek.

Maar dezelfde auteur schrijft op een andere plaats: ‘Het marxisme steunt op het darwinisme en heeft daarmee een onkritische relatie’. Let op!

Cuvier verwerpt de darwinistische evolutie, hij erkent alleen cataclysmen, maar een cataclysm is een onverwachte explosie, ‘door onbekende oorzaken voortgebracht’.

De anarchisten zeggen dat de marxisten aan de kant staan van Cuvier en dus het darwinisme afwijzen. Darwin wijst de cataclysmen van Cuvier af en erkent de voortdurende evolutie. En nu zeggen diezelfde anarchisten dat het marxisme steunt op het darwinisme en daartegenover onkritisch staat', dat wil zeggen: de marxisten wijzen de cataclysmen van Cuvier af. Kortom, de anarchisten beschuldigen de marxisten ervan dat zij de kant kiezen van Cuvier en tegelijkertijd verwijten ze hen dat ze aan de kant staan van Darwin en niet aan de kant van Cuvier.

Dit is pas anarchisme! Gooi de eigen glazen maar in! Het is duidelijk dat S.G. in nr. 8 van Nobati vergeten is wat hij in 6 geschreven heeft.

Wanneer heeft hij gelijk: in nr. 8 of in nr. 6? Laten we naar de feiten kijken. Marx zegt: 'In een bepaalde fase van hun ontwikkeling komen de materiële productiekrachten in conflict met de bestaande productieverhoudingen, of - en dat is slechts de juridische uitdrukking daarvan - met de eigendomsverhoudingen... Dan begint een tijdperk van sociale revoluties'. Maar 'geen enkele maatschappelijke formatie sterft voordat alle productiekrachten zich hebben kunnen ontwikkelen waarvoor zij voldoende ruimte beschikbaar heeft...'

Wanneer we deze stelling van Marx toepassen op de huidige maatschappij, dan blijkt dat er tussen de moderne productiekrachten die een maatschappelijk karakter bezitten en de vorm van de toe-eigening van de producten, die een particulier karakter heeft, een diepgaand conflict bestaat, dat opgelost moet worden door een socialistische revolutie.

Zoals u ziet, wordt volgens Marx en Engels de revolutie niet voortgebracht door de 'onbekende oorzaken' van Cuvier, maar door volledig bepaalde maatschappelijke oorzaken, wat wij noemen de 'ontwikkeling van de productiekrachten'.

Zoals u ziet, voltrekt de revolutie zich volgens Marx en Engels slechts dan, wanneer de productiekrachten voldoende ontwikkeld zijn en niet onverwacht, zoals Cuvier dacht.

Het is duidelijk dat de cataclysmen van Cuvier en de dialectische methode van Marx niets met elkaar gemeen hebben.

Anderzijds verwerpt het darwinisme niet alleen de cataclysmen van Cuvier, maar evenzo goed de dialectisch opgevatte ontwikkeling inclusief de revolutie, omdat gezien vanuit de dialectische methode evolutie en revolutie een kwantitatieve en kwalitatieve verandering zijn, het zijn de twee noodzakelijke vormen van een en dezelfde beweging.

Het is dus wel duidelijk dat men niet kan beweren dat 'het marxisme geen kritiek heeft op het darwinisme'.

Nobati vergist zich dus in beide gevallen, zowel in nr 6 als in nr 8.

Tenslotte, de anarchisten verwijten ons dat ‘de dialectiek het ons onmogelijk maakt buiten ons zelf te treden of te springen en over onszelf heen te springen’.

Dat is, heren anarchisten, een waarheid als een koe, hier heeft u volledig gelijk: de dialectische methode geeft ons werkelijk die mogelijkheid niet. Maar waarom niet? Omdat ‘uit zichzelf springen en over zichzelf heen springen’ een bezigheid is van wilde geiten en de dialectische methode gemaakt is voor mensen.

Daarin ligt het geheim!

Zo kijken de anarchisten dus in het algemeen aan tegen de dialectische methode.

Ze hebben de dialectische methode van Marx en Engels dus duidelijk niet begrepen - ze verzonnen hun eigen dialectiek en juist die hakken ze vervolgens in de pan.

Als we dit zien, kunnen we er eigenlijk alleen maar om lachen, want je moet wel lachen, wanneer je iemand ziet vechten met zijn eigen fantasie, zijn eigen verzinsels ziet vernielen en tegelijkertijd heftig beweert dat hij zijn tegenstander afmaakt.

De materialistische theorie

‘Niet het bewustzijn van de mensen bepaalt hun zijn, maar, integendeel, hun zijn bepaalt hun bewustzijn.’
K. Marx

Met de dialectische methode hebben we nu kennis gemaakt. Wat is nu de materialistische theorie? Alles in de wereld verandert, alles in het leven ontwikkelt zich, maar hoe verlopen die veranderingen en hoe voltrekt zich de ontwikkeling?

Wij weten dat de wereld ooit één kokende en vurige massa was, dat zij daarna begon af te koelen en te verharden, dat er daarna planten en dieren verschenen en dat er na de ontwikkeling van de dierenwereld een bepaalde soort aap verscheen en dat daaruit tenslotte de mens is ontstaan.

Zo is in vogelvlucht de ontwikkeling van de natuur verlopen.

We weten ook dat het leven van de maatschappij niet is blijven stil staan. Er is een tijd geweest dat de mensen leefden volgens oer-communistische beginselen. In die tijd voorzagen de mensen in hun levensonderhoud door jacht. Ze zwierven door de bossen waar ze hun voedsel vonden. Later werd het oer-communisme vervangen door het matriarchaat, dat was in de tijd dat de mensen voornamelijk in hun levensonderhoud voorzagen door primitieve landbouw. Daarna werd het matriarchaat vervangen door het patriarchaat toen de mensen overgingen op de veeteelt om in hun

levensonderhoud te voorzien. Na het patriarchaat ontstond de slavenhoudersmaatschappij, dat was toen de mensen met een meer ontwikkelde landbouw in hun levensonderhoud gingen voorzien. De slavenhoudersmaatschappij bracht de feodaliteit voort en die bracht weer de burgerlijke maatschappij voort.

Zo is in vogelvlucht de ontwikkeling van de maatschappij verlopen.

Dat is allemaal bekend... Maar hoe ging die ontwikkeling in zijn werk? Riep het bewustzijn de ontwikkeling op van de natuur en de maatschappij, of omgekeerd riep de ontwikkeling van de natuur en de maatschappij de ontwikkeling van het bewustzijn op?

Dit is het vraagstuk van de materialistische theorie

Er zijn er die beweren, dat aan de 'natuur' en de 'maatschappij' een wereldidee voorafging dat de basis vormde voor hun ontwikkeling, zodat de ontwikkeling van de 'natuurlijke' en 'maatschappelijke' verschijnselen zo gezegd de uiterlijke vorm, de simpele uitdrukking is van de ontwikkeling van de wereldidee.

Dit was de mening van de idealisten die mettertijd uiteen vielen in verschillende stromingen.

Anderen zeggen daarentegen, dat van het begin af aan er in de wereld twee elkaar ontkennende krachten bestaan - de idee en de materie, bewustzijn en zijn, en dat daarom de verschijnselen zich verdelen in twee groepen - ideële en materiële, die elkaar ontkennen en in strijd gewikkeld zijn met elkaar, zodat de ontwikkeling van de natuur en de maatschappij een voortdurende strijd is tussen ideële en materiële verschijnselen.

Dat was de leer van de dualisten die zich mettertijd, net als de idealisten, in verschillende stromingen verdeelden.

De materialistische theorie verwerpt zowel het dualisme als het idealisme.

Natuurlijk bestaan er in de wereld ideële en materiële verschijnselen, maar dat betekent absoluut niet dat ze elkaar ontkennen. Integendeel, de ideële en de materiële kant zijn twee verschillende vormen van een het hetzelfde natuurlijke of maatschappelijke verschijnsel, men mag ze niet zonder elkaar zien, ze bestaan samen, ontwikkelen zich samen en we hebben geen enkele aanleiding te denken dat zij elkaar ontkennen.

Daarom is het zogenaamde dualisme niet consistent.

De ene en ondeelbare natuur drukt zich uit in twee verschillende vormen - in een materiële en in een ideële; het ene en ondeelbare maatschappelijk leven drukt zich uit

in twee verschillende vormen - in een materiële en in een ideële - zo moeten we de ontwikkeling van de natuur en de maatschappij zien.

Dat is het monisme van de materialistische theorie.

De materialistische theorie is ook in tegenspraak met de idealistische theorie.

De gedachte dat de ideële kant, en het bewustzijn in het algemeen, in zijn ontwikkeling vooruitloopt op de ontwikkeling van de materiële kant, is niet juist. Er bestonden nog geen levende wezens toen de niet levende natuur al bestond. De eerste levende wezens bezaten helemaal nog geen bewustzijn, maar slechts het vermogen om prikkelingen waar te nemen en de eerste tekenen van gevoel. Later ontwikkelde het vermogen tot voelen zich bij de dieren wat geleidelijk aan overging in bewustzijn al naar gelang de ontwikkeling van de bouw van hun organisme en van het zenuwstelsel. Als de aap op vier poten was blijven lopen, wanneer ze niet haar rug gerecht had, dan zou zijn nazaat - de mens - zijn longen en stembanden niet vrij hebben kunnen gebruiken en daardoor geen spraak hebben kunnen ontwikkelen hetgeen de ontwikkeling van zijn bewustzijn verhinderd zou hebben. Wanneer de aap niet op zijn achterpoten was gaan staan, dan zou de mens nu nog op handen en voeten rondlopen en niet naar boven kunnen kijken, waardoor zijn geestelijke indrukken beperkt zouden zijn gebleven; hij kreeg de mogelijkheid rondom zich te zien, waardoor hij meer indrukken opdoet dan andere dieren die voortdurend naar de grond lopen te kijken.

Hieruit blijkt dat er voor de ontwikkeling van het bewustzijn de een of andere aanleg van het organisme en de ontwikkeling van het zenuwstelsel noodzakelijk is.

Hieruit blijkt dat de ontwikkeling van de ideële kant, de ontwikkeling van het bewustzijn, voorafgegaan wordt door de ontwikkeling van de materiële kant, de ontwikkeling van de externe omstandigheden: eerst ontwikkelen zich de externe omstandigheden, eerst ontwikkelt zich de materiële kant en daarna verandert het bewustzijn, de ideële kant, zich navenant.

Zo blaast de geschiedenis van de ontwikkeling van de natuur het zogenaamde idealisme volledig op.

We moeten hetzelfde zeggen over de ontwikkeling van de menselijke maatschappij.

De geschiedenis laat zien, dat wanneer in andere tijden de mensen doordrongen waren van andere gedachten en wensen, dat kwam omdat de mensen in die andere tijden op een andere manier met de natuur strijd leverden om hun bestaan te verzekeren en daarom op andere wijze hun maatschappij inrichtten en hun economische betrekkingen vormgaven.

Er is een tijd geweest dat de mensen gemeenschappelijk met de natuur strijd leverden voor hun levensonderhoud, de tijd van het primitief communisme, toen waren ook hun bezitsverhoudingen communistisch en daarom kenden ze toen ook bijna geen verschil tussen 'mijn en dijn', ze hadden toen een communistisch bewustzijn. Toen kwam er een tijd dat het verschil tussen 'mijn en dijn' duidelijker werd, toen de eigendom een meer particulier en individueel karakter kreeg en het bewustzijn van de mensen doordrongen werd van het gevoel van persoonlijke eigendom. Dan kwam er een tijd, de moderne tijd, waarin de productie weer een maatschappelijk karakter heeft aangenomen waardoor het menselijk bewustzijn nu weer meer doordrongen wordt met het socialisme.

Een eenvoudig voorbeeld. Neem een schoenmaker die het in zijn kleine schoenmakerij niet kan bolwerken tegen de grote schoenfabrikanten, daarom zijn werkplaats sluit en gaat werken in een schoenfabriek. Het is niet zijn bedoeling om voor altijd in loondienst te gaan werken, maar hij wil geld verdienen om later met dat kapitaal zijn zaak weer te kunnen openen. We zien dat de schoenmaker in de positie is gekomen van de proletariër, maar zijn bewustzijn is nog niet proletarisch, die is nog steeds kleinburgerlijk. Met andere woorden, de kleinburgerlijke positie van de schoenmaker is al verdwenen, hij is geen kleinburger meer, maar zijn kleinburgerlijk bewustzijn is er nog, het is een overblijfsel van zijn vroegere positie.

Het is duidelijk, dat ook hier, in het maatschappelijk leven eerst de uiterlijke omstandigheden veranderen, eerst verandert de positie van de mensen en vervolgens verandert daarmee hun bewustzijn.

Maar laten we teruggaan naar onze schoenmaker. We weten al dat hij geld wil sparen om daarmee zijn eigen werkplaats te openen. Onze geproletariseerde schoenmaker gaat aan het werk, maar hij ontdekt dat sparen een heel moeilijke zaak is omdat zijn loon nauwelijks genoeg is om van rond te komen. Bovendien ontdekt hij dat ook een eigen zaak niet alles is: huur van de winkel, grillen van klanten, gebrek aan liquide middelen, concurrentie van grote bedrijven enz. - allemaal zorgen waardoor de particuliere ondernemer geplaagd wordt. De proletariër heeft daar geen last van, die maakt zich niet druk om een klant, hij hoeft geen winkel te huren, hij gaat 's morgens naar de fabriek en 's avonds gaat hij weer even rustig naar huis om op zaterdag even rustig zijn loonzakje in zijn zak te kunnen steken. Hier worden voor de eerste keer de vleugels van de kleinburgerlijke dromen van onze schoenmaker gekortwiekt, hier komen voor het eerst proletarische verlangens in zijn hoofd op.

De tijd verstrijkt en onze schoenmaker ziet dat zijn geld niet toereikend is voor het meest noodzakelijke levensonderhoud, hij moet meer loon zien te krijgen. Ook hoort hij zijn kameraden praten over bonden en stakingen. Dan begint het tot onze schoenmaker door te dringen dat hij voor verbetering van zijn levensvoorwaarden moet knokken met zijn baas en niet een eigen zaak openen. Hij wordt lid van de vakbond, begeeft zich in de stakingsbeweging en al gauw begint hij zich socialistische ideeën eigen te maken...

Zo ontstond tenslotte bij de schoenmaker na een verandering in zijn materiële omstandigheden een verandering in zijn bewustzijn.

Hetzelfde geldt voor klassen en maatschappij als geheel.

In het maatschappelijk leven veranderen ook eerst de uiterlijke omstandigheden, eerst veranderen de materiële voorwaarden, en pas later en daarmee in overeenstemming het denken van de mensen, hun zeden en gewoonten en hun wereldbeschouwing.

Daarom zegt Marx: 'Niet het bewustzijn van de mensen bepaalt hun zijn, maar integendeel, hun maatschappelijk zijn bepaalt hun bewustzijn.'

Als wij de materiële kant, de uiterlijke omstandigheden, het zijn en dergelijke verschijnselen, inhoud noemen, dan noemen wij de ideële kant, het bewustzijn e.d., vorm. Vandaar de beroemde materialistische stelling: in het proces van de ontwikkeling gaat de inhoud aan de vorm vooraf, de vorm blijft achter bij de inhoud.

En omdat volgens Marx de economische ontwikkeling de materiële basis van het maatschappelijk leven is, de inhoud daarvan, en de juridische - de politieke en religieus-filosofische ontwikkeling, de ideologische vorm van deze inhoud is, de bovenbouw, komt Marx tot de conclusie dat: 'met de verandering van de economische basis ook vroeger of later de hele reusachtige bovenbouw verandert'.

Natuurlijk betekent dit niet dat Marx wil zeggen dat er inhoud zonder vorm bestaat, zoals S.G. denkt. Inhoud zonder vorm is onmogelijk, maar het gaat er om, dat deze of gene vorm, wegens het achterblijven bij zijn inhoud, nooit volledig overeenstemt met die inhoud en dat daarom een nieuwe inhoud 'gedwongen' wordt tijdelijk in de oude vorm te wonen, waardoor er een conflict ontstaat tussen beide. In de moderne tijd komt de maatschappelijke inhoud van de productie niet overeen met de vorm van de toe-eigening van de producten uit de productie, die particulier van aard is en juist daarin vindt het moderne sociale 'conflict' zijn grond.

Aan de andere kant betekent het idee dat het bewustzijn een vorm van zijn is helemaal niet, dat het bewustzijn in wezen hetzelfde is als materie. Dat dachten alleen maar de vulgaire materialisten (Büchner en Moleschott), wier theorie volledig in tegenspraak is met het materialisme van Marx en waarmee Engels zeer terecht de spot drijft in zijn Ludwig Feuerbach. Volgens het materialisme van Marx zijn bewustzijn en zijn, idee en materie, twee verschillende vormen van hetzelfde verschijnsel, dat in het algemeen aangeduid wordt als natuur of maatschappij. Dus, ontkennen ze elkaar niet en zijn ze tegelijkertijd ook niet identiek. Het komt slechts hierop neer, dat in de ontwikkeling van natuur en maatschappij aan het bewustzijn, dat wil zeggen aan dat wat zich in onze hoofden afspeelt, een daarmee overeenkomstige materiële verandering voorafgaat, dus buiten ons, en dat op deze of

gene materiële verandering vroeger of later onvermijdelijk een daarmee overeenkomstige geestelijke verandering volgt.

Prachtig, horen we zeggen, dat kan misschien gelden voor de geschiedenis van de natuur en de maatschappij, maar hoe ontstaan nu bij ons de verschillende voorstellingen en ideeën in ons hoofd? Bestaan die zogenaamde uiterlijke omstandigheden echt, of bestaan er alleen maar voorstellingen over die uiterlijke omstandigheden in ons hoofd? En wanneer er uiterlijke omstandigheden bestaan in hoeverre kunnen wij ze dan vatten en begrijpen?

De materialistische theorie zegt daarover, dat onze voorstellingen, ons 'ik' slechts bestaat in de mate dat er uitwendige voorwaarden bestaan die een indruk opleveren in ons 'ik'. Diegene die lichtvaardig roept, dat er niets bestaat dan onze voorstellingen, moet iedere uitwendige voorwaarde ontkennen en dus ook het bestaan van alle andere mensen, zodat alleen zijn eigen 'ik' nog overblijft, hetgeen absurd is en volledig in tegenspraak met de wetenschappen.

Het is overduidelijk dat uitwendige voorwaarden werkelijk bestaan, deze voorwaarden bestonden al voor wij er waren en ze zullen ook nog bestaan als wij er al niet meer zijn, daarbij komt nog, dat hoe vaker en sterker zij op ons bewustzijn inwerken hoe gemakkelijker wij hen ervaren en leren kennen.

Hoe de verschillende voorstellingen en ideeën in ons hoofd ontstaan, gebeurt eigenlijk hetzelfde als in de geschiedenis van de natuur en in de maatschappij. Wanneer een zich buiten ons bevindend voorwerp al eerder bestond dan de voorstelling ervan in ons hoofd, ook in dat geval blijft onze voorstelling, de vorm, achter bij het voorwerp, zijn inhoud. Wanneer ik een boom bekijk, wil dat alleen maar zeggen dat die boom al bestond, voor ik van die boom een beeld in mijn hoofd kon krijgen.

Dat in het kort de inhoud van de materialistische theorie van Marx.

Het is niet moeilijk te begrijpen welke betekenis de materialistische theorie heeft voor het menselijk handelen.

Wanneer zich eerst de economische voorwaarden wijzigen, en het bewustzijn van de mensen verandert daarna navenant, dan is het duidelijk, dat we de oorsprong van dit of dat ideaal niet moeten zoeken in de hoofden van de mensen, niet in hun fantasie, maar in de ontwikkeling van hun economische voorwaarden en omstandigheden. Een ideaal is pas dan goed en aanvaardbaar wanneer het stoelt op een studie van de economische voorwaarden. Idealen die geen rekening houden met de economische voorwaarden, niet gebaseerd zijn op hun ontwikkeling, deugen niet en zijn onaanvaardbaar.

Dat is dan een eerste praktische conclusie van de materialistische theorie.

Wanneer het bewustzijn van de mensen en hun zeden en gewoonten, worden bepaald door uitwendige voorwaarden, wanneer de ondeugdelijkheid van de juridische en politieke vorm voortkomt uit de economische inhoud, dan is het duidelijk dat wij een grondige verandering van de economische verhoudingen moeten bevorderen, zodat daardoor de zeden en gewoonten van het volk en zijn politieke orde zullen veranderen.

Hier is wat Karl Marx daarover zegt:

‘Er is niet veel scherpzinnigheid voor nodig om het verband te zien tussen de leer van het materialisme en het socialisme. Wanneer de mens al zijn kennis, gevoelens enz. uit de zintuiglijke wereld haalt... dan moet de wereld dus zo ingericht worden dat de mens daarin een echt menselijke wereld herkent, zodat hij het gewoon wordt in hemzelf menselijke eigenschappen te kweken... Wanneer de mens in materialistische zin niet vrij is, dat wil zeggen, wanneer hij vrij is niet als gevolg van een negatieve stimulans dit of dat te ontlopen, maar als gevolg van een positieve stimulans zijn ware individualiteit te ontwikkelen, dan dienen niet de misdaden van individuele mensen bestraft te worden, maar de antisociale bronnen van de misdaad... Wanneer het karakter van de mens gevormd wordt door de omstandigheden, dan moeten de omstandigheden menselijk gemaakt worden’.

Dit is de tweede praktische conclusie van de materialistische theorie.

Hoe zien de anarchisten de materialistische theorie van Marx en Engels?

De dialectische methode is gestart met Hegel, maar de materialistische theorie is ontwikkeld door Feuerbach. Dat weten de anarchisten zeer goed en ze proberen met de tekortkomingen van Hegel en Feuerbach het dialectisch materialisme van Marx en Engels zwart te maken. Met betrekking tot Hegel en de dialectische methode hebben wij al aangetoond dat dergelijke handigheidjes van de anarchisten niets anders bewijzen dan hun eigen onwetendheid. Hetzelfde moeten we zeggen over hun aanvallen op Feuerbach en op de materialistische theorie.

Zo zeggen de anarchisten met veel aplomb, dat Feuerbach een pantheïst was, dat hij de mens vergoddelijkte, dat ‘volgens de mening van Feuerbach de mens is, wat hij eet...», dat Marx daarom de volgende conclusie gemaakt zou hebben: ‘Dus, komt de economische toestand als eerste, als allerbelangrijkste ...’.

Aan het pantheïsme van Feuerbach, aan zijn vergoddelijking van de mens en aan andere fouten van hem twijfelt niemand. Marx en Engels waren de eersten om die fouten bloot te leggen. Maar de anarchisten vinden het toch steeds weer nodig reeds lang ontmaskerde fouten ‘te ontmaskeren’. Waarom? Waarschijnlijk omdat met gescheld op Feuerbach ook meteen een veeg uit de pan gegeven kan worden tegen de materialistische theorie van Marx en Engels. Natuurlijk, wanneer we de zaak niet

vooringenomen bekijken, dan zullen we zien dat Feuerbach naast onjuiste gedachten ook een aantal zeer goede gedachten heeft gehad, net zoals de geschiedenis van zovele andere geleerden heeft laten zien. Maar de anarchisten gaan door met ‘ontmaskeren’...

Nogmaals wijzen wij er op dat met dergelijke trucjes zij niets anders bewijzen dan hun eigen onnozelheid.

Het interessante is, (zoals we hieronder zullen zien) dat de anarchisten het in hun hoofd haalden de materialistische theorie te bekritisieren op wat ze er over gehoord hadden, zonder dat ze er ook maar iets van wisten. Daarom spreken ze elkaar zo vaak tegen en moeten ze elkaar verbeteren, wat onze criticasters natuurlijk in een belachelijke positie brengt. Zo zegt mijnheer Tsjerkezijswili bijvoorbeeld dat Marx en Engels het monistisch materialisme verafschuwden en dat hun materialisme vulgair is en niet monistisch: ‘Die grote wetenschap van de naturalisten met haar systeem van de evolutie, transformisme en monistisch materialisme, dat Engels zo sterk verafschuwt... heeft zich van de dialectiek bevrijdt’ enz.

Tsjerkezijswili zegt dus, dat het natuurwetenschappelijk materialisme, wat hij goedkeurt en Engels ‘verafschuwt’, monistisch materialisme is en daarom de goedkeuring verdient en het materialisme van Marx en Engels niet monistisch is en daarom natuurlijk geen goedkeuring verdient.

Een andere anarchist zegt daarentegen, dat het materialisme van Marx en Engels monistisch is en daarom verworpen moet worden:

«Het historisch concept van Marx is een atavisme van Hegel. Het monistisch materialisme van het absolute objectivisme in het algemeen en het economisch monisme van Marx in het bijzonder komt in de natuur niet voor en is een vergissing in de theorie... Monistisch materialisme is nauwelijks verhuld dualisme en een compromis tussen metafysica en wetenschap...»

Dus, monistisch materialisme is onaanvaardbaar, Marx en Engels verafschuwen het niet, integendeel, zij zijn monistisch materialisten en daarom moet het monistisch materialisme verworpen worden.

Wie ziet door de bomen het bos nog? Laten we eens zien wie de waarheid spreekt: de eerste of de tweede. Ze zijn het zelf nog niet eens geworden over de verdiensten of de tekortkomingen van het materialisme van Marx, ze weten nog niet of het monistisch is of niet, ze zijn er nog niet uit wat aanvaardbaarder is: het vulgaire of het monistisch materialisme, maar toch maken ze ons doof met hun opschepperij: wij hebben, zeggen zij, het marxisme verslagen.

Ja, ja, wanneer de heren anarchisten elkanders standpunten voortaan ook zo in de pan zullen hakken dan behoort de toekomst zeker aan hen...

Nog lachwekkender is het feit, dat enige ‘bekende’ anarchisten, ondanks hun ‘bekendheid’, nog steeds geen kennis genomen hebben van de verschillende richtingen in de wetenschap. Het blijkt dat zij nog steeds niet weten, dat er in de wetenschap verschillende soorten materialisme bestaan, die veel van elkaar verschillen: daar is bijvoorbeeld het vulgair materialisme, dat de betekenis van de ideële kant en haar inwerking op de materiële kant afwijst. Maar er is ook het zogenaamde monistisch materialisme - de materialistische theorie van Marx - die de wisselwerking van de ideële en de materiële kant wetenschappelijk bestudeert. De anarchisten verwarren deze verschillende soorten materialisme en zien niet de duidelijke verschillen daartussen, maar tegelijkertijd verklaren ze met veel aplomb: wij doen de wetenschap herleven!

Kijk maar, hoe L. Kropotkin in zijn ‘filosofische’ werken zelfverzekerd verklaart, dat het communistisch anarchisme steunt op een ‘modern materialistische filosofie’, maar hij praat er met geen woord over op welk soort ‘materialistische filosofie’ het communistisch anarchisme dan wel steunt: op het vulgaire, monistische of welke andere soort ook. Hij weet blijkbaar niet, dat er tussen de verschillende stromingen binnen het materialisme diepgaande verschillen bestaan. Hij begrijpt vast niet, dat het verwarren van deze stromingen niet de wetenschap nieuw leven inblaast, maar regelrechte onnozelheid voortbrengt.

Hetzelfde moet gezegd worden van Georgische leerlingen van Kropotkin. Luister maar:

«Volgens Engels, en ook volgens Kautsky, bewees Marx de mensheid een grote dienst... door onder andere het ‘materialistische concept’ te ontdekken. Is dat waar? Wij denken van niet, want we weten... dat alle historici, geleerden en filosofen, die zeggen dat het maatschappelijk mechanisme in beweging wordt gezet door geografische, klimatologische, kosmische, antropologische en biologische voorwaarden, allen materialisten zijn.»

Er zou dus geen enkel verschil bestaan tussen het ‘materialisme’ van Aristoteles en Holbach of tussen het materialisme van Marx en Moleschott! Wat een kritische analyse!

Dit zijn dus de mensen, die ongehinderd door enige kennis, van plan zijn de wetenschap te vernieuwen! Niet voor niets zegt men: schoenmaker houd je bij je leest!..

Verder. Onze ‘beroemde’ anarchisten hadden ergens gehoord dat het materialisme van Marx een theorie van de maag is, en verwijten ons marxisten:

‘Volgens Feuerbach is de mens wat hij eet. Deze formule heeft een magische uitwerking gehad op Marx en Engels’, daarom is Marx tot de conclusie gekomen, dat

‘de economische voorwaarden, de productieverhoudingen, op de eerste plaats komen en het allerbelangrijkst zijn...’ Daarom willen de anarchisten ons op filosofisch gebied wel bijscholen: ‘Te zeggen dat het enige middel tot dat doel (het maatschappelijk leven) eten en de economische productie is, zou een vergissing zijn... Wanneer in het algemeen de ideologie door eten en economische voorwaarden bepaald zou worden, dan zouden bepaalde smulpapen genieën zijn geweest’.

Kijk eens hoe eenvoudig het materialisme van Marx en Engels is te weerleggen. Het is voldoende om van het een of ander kostschoolmeisje een paar roddels over Marx en Engels op te vangen en die roddels vervolgens met filosofisch aplomb te herhalen op de pagina's van een blad als Nobati, om meteen roem te verwerven als criticus van het marxisme!

Maar zeg eens heren: waar en wanneer, op welke planeet en welke Marx heeft gezegd, dat ‘voedsel de ideologie bepaalt’? Waarom heeft u met geen enkele zin, met geen enkel woord uit de werken van Marx uw verklaring weten te onderbouwen? Het is waar, Marx heeft gezegd dat de economische situatie van de mensen hun bewustzijn, hun ideologie bepaalt, maar wie heeft u verteld, dat voedsel en de economische situatie hetzelfde is? Weet u werkelijk niet dat een fysiologische verschijnsel zoals bijvoorbeeld voedsel, zich wezenlijk onderscheidt van een sociologisch verschijnsel als, bijvoorbeeld, de economische situatie van de mensen? Het verwarren van deze twee verschillende verschijnselen is een kostschoolmeisje te vergeven, maar hoe kon het gebeuren dat u, ‘vernietigers van de sociaal-democratie’, ‘reanimeerders van de wetenschap’ zo zorgeloos de fouten van kostschoolmeisjes herhaalt?

En hoe kan dit voedsel de maatschappelijke ideologie bepalen? Kijk nog eens naar uw eigen woorden: het eten, de vorm van het eten verandert niet, in de oudheid aten de mensen net als nu; ze kauwden en kookten net als nu, maar de ideologie veranderde steeds. De antieke, de feodale, de burgerlijke en de proletarische, zie maar eens hoeveel verschillende vormen de ideologie al niet heeft aangenomen. Is het denkbaar dat hetgeen niet verandert bepalend is voor hetgeen dat voortdurend verandert?

Laten we verder gaan. Volgens de anarchisten is het materialisme van Marx ‘hetzelfde als parallellisme...’. En verder: ‘monistisch materialisme is nauwelijks verhuld dualisme en een compromis tussen metafysica en wetenschap... Marx vervalt in dualisme omdat hij de productieverhoudingen ziet als materiële, doch het menselijk streven en willen als illusie en utopie en van geen betekenis, hoewel ze wel bestaan’.

Ten eerste heeft het monistisch materialisme van Marx niets gemeen met het oppervlakkige parallellisme. Volgens dat materialisme gaat de materiële kant, de inhoud, noodzakelijk vooraf aan de ideële kant, de vorm. Het parallellisme verwerpt

die opvatting en zegt onomwonden dat noch de materiële, noch de ideële kant aan de ander voorafgaat, dat ze zich beiden tegelijk ontwikkelen, parallel.

Ten tweede, ook al zou ‘Marx de productieverhoudingen als materieel zien en de menselijke strevingen en de wil als illusie en utopie en als van geen betekenis’, wil dat dan werkelijk zeggen dat Marx een dualist is? De dualist schrijft een gelijke betekenis toe aan de ideële en materiële kant als zijnde twee tegengestelde beginselen. Maar als, volgens uw eigen woorden, Marx de materiële kant hoger stelt en daarentegen geen betekenis hecht aan de ideële kant, omdat dat ‘utopie’ is, waar haalt u dan, heren ‘critici’, het dualisme van Marx vandaan?

Ten derde, wat mag het verband zijn tussen het materialistisch monisme en het dualisme, als ook een kind weet, dat het monisme uitgaat van één beginsel - de natuur of het zijn, met een materiële en een ideële vorm, en dat het dualisme uitgaat van twee beginselen - het materiële en het ideële beginsel, die elkaar volgens het dualisme ontkennen?

Ten vierde, wanneer zei Marx dat ‘het menselijk streven en willen een utopie en een illusie is’? Het is waar, Marx verklaarde ‘het menselijk streven en willen’ door de economische ontwikkeling en als de wensen van een paar lieden in ivoren torens niet overeenkomen met de economische situatie, dan noemt hij die utopisch. Maar betekent dat nu echt dat volgens Marx de menselijke strevingen utopisch zijn? Behoeft dat geen uitleg? Heeft u dan echt de volgende woorden van Marx niet gelezen: ‘De mensheid stelt zich altijd zulke opgaven, die ook volbracht kunnen worden’, dat wil zeggen, dat in het algemeen gesproken, de mensheid geen utopieën najaagt. Het is duidelijk, dat onze ‘criticus’ of niet weet waarover hij het heeft of dat hij opzettelijk de feiten verdraait.

Wie heeft u gezegd als zou volgens Marx en Engels ‘het menselijk streven en willen van geen betekenis zijn’? Waarom laat u niet zien waar daarover gesproken wordt? Spreekt Marx werkelijk niet in De achttiende brumaire van Louis Bonaparte, De klassenstrijd in Frankrijk, De burgeroorlog in Frankrijk en in andere gelijkaardige brochures over ‘het menselijk streven en willen’? Waarom anders zou Marx er toen zo aan gewerkt hebben ‘de wil en het streven’ van het proletariaat in een socialistische geest te ontwikkelen? Of, waarover heeft Engels het in zijn befaamde artikelen uit de jaren 1891–94, hoezo niets over ‘de betekenis van het streven en willen’? Het is waar, dat volgens Marx ‘het willen en streven’ van de mensen zijn inhoud vindt in de economische situatie, maar betekent dat werkelijk, dat zij daarom geen enkele invloed uitoefenen op de ontwikkeling van de economische verhoudingen? Is het werkelijk zo moeilijk een zo gewoon idee te begrijpen?

Nog een ‘aanklacht’ van de heren anarchisten: «het is onmogelijk de vorm zonder inhoud voor te stellen...», daarom kan men niet zeggen dat de ‘vorm volgt op de inhoud (achterblijft bij de inhoud. K.)... zij «bestaan naast elkaar»... In het omgekeerde geval is het monisme absurd.»

Weer zag onze ‘geleerde’ een kleinigheid over het hoofd. Dat inhoud ondenkbaar is zonder vorm, is juist. Maar net zo waar is, dat de bestaande vorm nooit volledig overeenkomt met de bestaande inhoud: de eerste blijft achter bij de tweede, een nieuwe inhoud is altijd voor een deel verpakt in een oude vorm, daarom bestaat er tussen de oude vorm en de nieuwe inhoud altijd een conflict. Juist op grond daarvan ontstaat er revolutie en juist hieruit spreekt de revolutionaire geest van het materialisme van Marx. Onze ‘bekende’ anarchisten hebben niet begrepen waaraan ze zelf schuldig zijn en niet de materialistische theorie.

Dit zijn de opvattingen van de anarchisten op de materialistische theorie van Marx en Engels, als we dat nog opvattingen mogen noemen.

Het proletarisch socialisme

Wij hebben nu kennis gemaakt met de theoretische leer van Marx: met zijn methode en ook met zijn theorie.

Welke praktische conclusies kunnen we uit deze leer trekken?

Wat heeft het dialectisch materialisme van doen met het proletarisch socialisme?

De dialectische methode zegt, dat alleen die klasse tot het eind progressief kan zijn, dat alleen die klasse de ketens van de slavernij kan verbreken, dat is die klasse welke dag in dag uit groeit, voortdurend vooruitgaat en onstuitbaar strijdt voor een betere toekomst. Wij zien dat de enige klasse die voortdurend groeit, altijd vooruit gaat en voor de toekomst strijdt, het proletariaat is in de steden en de dorpen. Daarom moeten wij het proletariaat dienen en op die klasse ons vertrouwen stellen.

Dat is de eerste praktische conclusie uit de theoretische leer van Marx.

Maar het ene dienen is het andere niet. Ook Bernstein ‘dient’ het proletariaat met zijn preken het socialisme te vergeten. Ook Kropotkin ‘dient’ het proletariaat wanneer hij het verbrokkelde, van grote industriële bedrijven berooide, socialisme van de ‘gemeenschappen’ voorstelt. Ook Marx dient het proletariaat, door hen op te roepen tot een proletarisch socialisme, dat steunt op de brede basis van de moderne grote industrie.

Hoe kunnen we ons werk van nut laten zijn voor het proletariaat? Hoe kunnen we het proletariaat dienen?

De materialistische theorie zegt, dat een bepaald ideaal het proletariaat alleen direct van nut kan zijn, als dat ideaal niet in tegenspraak is met de economische ontwikkeling van het land en als het volledig in overeenstemming is met die economische ontwikkeling. De economische ontwikkeling van de kapitalistische orde

laat zien dat de moderne productie een maatschappelijk karakter heeft aangenomen, dat het maatschappelijk karakter van de productie volledig in tegenspraak is met de bestaande kapitalistische eigendom, waaruit volgt dat onze belangrijkste opdracht is om samen te werken aan de omverwerping van de kapitalistische eigendom en aan de oprichting van de socialistische eigendom. En dat betekent, dat de leer van Bernstein, die wil dat we het socialisme maar vergeten, volledig in strijd is met de eisen van de economische ontwikkeling, dat die leer schadelijk is voor het proletariaat.

De economische ontwikkeling van de kapitalistische orde laat verder zien, dat de moderne productie zich met de dag uitbreidt, zij blijft niet binnen de grenzen van een stad of een provincie, onhoudbaar breekt zij door deze grenzen heen en beslaat het grondgebied van hele staten, dus moeten wij de uitbreiding van de productie verwelkomen en beschouwen als basis voor het toekomstig socialisme en niet de afzonderlijke steden en gemeenschappen, maar het hele en ondeelbare grondgebied van de hele staat, die zich in de toekomst natuurlijk nog verder zal uitbreiden. En dat betekent dat de leer van Kropotkin, die het toekomstig socialisme binnen de kaders van afzonderlijke steden en gemeenschappen wil houden, in strijd is met een machtige verbreding van de productie, hetgeen schadelijk is voor het proletariaat.

Strijd voor een breed socialistisch leven als hoogste doel, dat is de manier om het proletariaat te dienen.

Dit is de tweede praktische conclusie uit de theoretische leer van Marx.

Het is duidelijk dat het proletarisch socialisme direct voortkomt uit het dialectisch materialisme.

Wat is proletarisch socialisme?

De moderne orde is kapitalistisch. Dat wil zeggen dat de wereld verdeeld is in twee vijandige kampen: het kamp van een klein hoopje kapitalisten en het kamp van de -meerderheid - het proletariaat. De proletariërs werken dag en nacht, maar ze blijven even arm als vroeger. De kapitalisten werken niet, maar toch worden ze steeds rijker. En dat komt niet omdat de proletariërs dom zijn en de kapitalisten geniaal, maar omdat de kapitalisten de vruchten van het werk van de proletariërs plukken, omdat de kapitalisten de proletariërs uitbuiten.

Waarom plukken juist de kapitalisten de vruchten van de arbeid van de proletariërs en niet de proletariërs zelf? Waarom buiten de kapitalisten de proletariërs uit en de proletariërs niet de kapitalisten?

Omdat het kapitalistisch systeem berust op de warenproductie: hier neemt alles de gedaante aan van een waar, overall heerst het principe van koop en verkoop. Hier kunt u niet alleen gebruiksvoorwerpen kopen, niet alleen levensmiddelen, maar ook

arbeidskracht van mensen, hun bloed, hun geweten. De kapitalisten weten dat en kopen de arbeidskracht van de proletariërs, ze huren hen. En dat betekent dat de kapitalisten de baas worden van de door hen gekochte arbeidskracht. De proletariër echter verliest het recht op die verkochte arbeidskracht. Dat betekent, dat wat met die arbeidskracht verdiend wordt, al niet meer van de proletariër zelf is, maar bezit geworden is van de kapitalist alleen en daarom verdwijnt het in diens zak. Het kan dat de door u verkochte arbeidskracht in een dag 100 gulden produceert, maar daar heeft u niets mee te maken en het is ook niet van u, alleen de kapitalisten gaat dat aan want het is van hen, u krijgt alleen het dagloon dat, misschien, net voldoende is om in uw dagelijkse behoeften te voorzien, als u tenminste zuinig bent. Kortom: de kapitalisten kopen de arbeidskracht van de proletariërs, zij huren de proletariërs, en juist daardoor kunnen zij de vruchten plukken van het werk van de proletariërs, precies daardoor buiten de kapitalisten de proletariërs uit en niet de proletariërs de kapitalisten.

Maar waarom kopen de kapitalisten nu juist de arbeidskracht van de proletariërs? Waarom worden de proletariërs gehuurd door de kapitalisten en niet de kapitalisten door de proletariërs?

Omdat de belangrijkste peiler van het kapitalistisch systeem de particuliere eigendom van de productiemiddelen is. Omdat de fabrieken, de bedrijven, de grond met alles wat daarin is, de bossen, de spoorwegen, de machines en alle andere productiemiddelen het particulier eigendom zijn van een klein clubje kapitalisten. Omdat de proletariërs van dat alles berooid zijn. De kapitalisten moeten wel proletariërs huren, om hun fabrieken en bedrijven te laten draaien, anders zouden hun machines en andere productiemiddelen geen enkele winst opleveren. De proletariërs moeten wel hun arbeidskracht verkopen, omdat ze anders van de honger zouden omkomen.

Dit alles brengt het algemene karakter van de kapitalistische productie aan het licht. Ten eerste, is het vanzelfsprekend, dat de kapitalistische productie niet één geheel vormt en uit één organisatie bestaat: die productie is verbrokkeld over particulier ondernemingen van individuele kapitalisten. Ten tweede is het ook duidelijk, dat het directe doel van de verbrokkelde productie niet de bevrediging van de behoeften van de bevolking is, maar de productie van waren voor de verkoop met als doel verhoging van de winst van de kapitalisten. Maar omdat iedere kapitalist probeert zoveel mogelijk winst te behalen, proberen ze allemaal zoveel mogelijk waren te produceren, waardoor de markt binnen de kortste keren oververzadigd is en de prijzen gaan dalen. Dan begint een algemene crisis.

Daarom zijn crises, werkloosheid, productiestoppen, chaotische productie enz. het rechtstreeks gevolg van de ongeorganiseerdheid van de moderne kapitalistische productie.

En zolang dit ongeorganiseerde maatschappelijk systeem nog niet vernietigd is, zolang het nog sterk weerstand biedt tegen de aanvallen van het proletariaat, dan maakt dat vooral duidelijk, dat het systeem verdedigd wordt door de staat, door de kapitalistische overheid.

Dat is het fundament van de moderne kapitalistische maatschappij.

Er is geen twijfel aan dat de maatschappij gebouwd zal worden op een heel ander fundament.

De maatschappij van de toekomst is de socialistische. Dat betekent vooral dat daarin geen enkele klasse meer zal bestaan: noch van kapitalisten noch van proletariërs, er zal dus ook geen uitbuiting meer zijn. Daar zullen alleen nog collectief samenwerkende mensen leven. De maatschappij van de toekomst is de socialistische maatschappij. Dat betekent dat tegelijk met de uitbuiting ook de warenproductie vernietigd zal worden en het kopen en verkopen, daarom zal daar geen plaats zijn voor kopers en verkopers van arbeidskracht, voor huurders en verhuurders, daar zullen alleen vrije werkers leven.

De maatschappij van de toekomst is de socialistische maatschappij. Dat betekent tenslotte, dat tegelijk met de huurarbeid ook eigendom van werktuigen en productiemiddelen vernietigd zal zijn, daar zullen geen arme proletariërs meer zijn en geen rijke kapitalisten, daar zullen alleen werkende mensen zijn, die collectief de hele aarde beheren met al haar schatten, alle bossen, alle fabrieken en bedrijven, alle spoorwegen enz.

Zoals u ziet, wordt het hoofddoel van de toekomstige productie de onmiddellijke bevrediging van de behoeften van de maatschappij en niet de productie van waren voor de verkoop ten gunste van de vergroting van de winsten van de kapitalisten. Hier zal geen plaats zijn voor de warenproductie, de strijd voor de winst enz.

Het is duidelijk dat de toekomstige productie socialistisch georganiseerd, hoogontwikkelde productie zal zijn, die rekening zal houden met de behoeften van de maatschappij. Hier zal geen plaats zijn voor een versplinterde productie, niet voor concurrentie en crises en niet voor werkloosheid.

Waar geen klassen bestaan, bestaan ook geen armen en rijken, daar is ook geen behoefte aan een staat, daar bestaat ook geen behoefte aan politieke macht die de armen onderdrukt en de rijken beschermt. Dus, in de socialistische maatschappij zal geen behoefte zijn aan het bestaan van politieke macht.

Daarom zei Karl Marx al in 1846:

«De arbeidersklasse zal in de plaats van de oude burgerlijke maatschappij een zodanige associatie stellen, die klassen en hun tegenstellingen uitsluit; er zal ook geen enkele zuiver politieke macht meer zijn...»

Daarom zei Engels in 1884:

«De staat zal niet eeuwig bestaan. Er zijn maatschappijen geweest die er zonder konden, die de begrippen staat en staatsmacht zelfs niet kenden. In een bepaalde fase van de economische ontwikkeling die noodzakelijk moest leiden tot de opsplitsing van de maatschappij in klassen, werd de staat... een noodzakelijkheid. We naderen nu met rasse schreden tot een zodanige trap in de ontwikkeling van de productie, waarop het bestaan van deze klassen niet alleen niet nodig is, maar een directe belemmering voor de productie. De klassen verdwijnen net zo onvermijdelijk als zij in het verleden moesten ontstaan. Met het verdwijnen van de klassen moet ook de staat verdwijnen. De maatschappij, die de productie op de leest zal schoeien van de vrije en gelijke associatie van de producenten, zendt de hele staatsmachine naar de plaats waar zij hoort: in het museum van oudheden naast het spinnenwiel en de bronzen bijl.

Tegelijkertijd is het vanzelfsprekend, dat voor het regelen van de algemene zaken, naast een plaatselijk bureau waarin verschillende gegevens verzameld worden, de socialistische maatschappij behoefte heeft aan een centraal bureau voor de statistiek, waar gegevens verzameld worden over de behoeften van de samenleving als geheel om het werk in overeenstemming daarmee te verdelen over de werkers. Even noodzakelijk zullen conferenties zijn en in het bijzonder congressen waarvan de besluiten zonder meer tot het volgende congres bindend zijn voor de in de minderheid gebleken kameraden.

Tenslotte, het is duidelijk, dat vrij en kameraadschappelijk werk moet leiden tot een zelfde kameraadschappelijke en alle behoeften bevredigende socialistische maatschappij. En dat betekent, dat wanneer de toekomstige maatschappij van ieder zoveel werk verlangt als hij kan geven, op haar beurt iedereen moet voorzien van wat hij nodig heeft. Van ieder naar zijn vermogen, aan ieder naar zijn behoeften! Dit is de basis waarop het toekomstige collectieve systeem opgebouwd moet worden.

Het spreekt vanzelf dat in de eerste fase van het socialisme, als bepaalde elementen die niet gewend zijn te werken aan het nieuwe leven gaan meedoen; de productiekrachten evenmin voldoende ontwikkeld zijn; en er nog 'geschoold' en 'ongeschoold' werk zal zijn, het beginsel 'ieder naar zijn behoeften', moeilijk te verwezenlijken zal zijn. Daarom zal de maatschappij tijdelijk een andere koers moeten volgen. Maar het is ook duidelijk, dat wanneer de nieuwe maatschappij op de rails is gezet, wanneer de restanten van het kapitalisme met wortel en tak zijn uitgerooid, het hierboven genoemde beginsel als enig beginsel zal gelden in de socialistische maatschappij.

Daarom zei Marx in 1875:

«In de hoogste fase van de communistische maatschappij (dat wil zeggen de socialistische maatschappij), als de verslaving van de aan arbeidsdeling onderworpen mens is opgeheven; als daarmee ook de tegenstelling verdwenen is tussen geestelijke en lichamelijke arbeid; als werk ophoudt alleen maar middel te zijn om te overleven, maar daarentegen een eerste levensbehoefte wordt; als met de alzijdige ontwikkeling van de individuen ook de productiekrachten zich ontwikkelen... pas dan kan de enge horizon van het burgerlijk recht volledig worden overwonnen en kan de maatschappij zich tooien met de naam: 'Ieder naar zijn mogelijkheden, ieder naar zijn behoeften'.»

Dit is het algemene beeld van de socialistische maatschappij volgens de theorie van Marx.

Dat is allemaal goed en wel, maar is de verwezenlijking van het socialisme denkbaar? Kunnen wij ons voorstellen dat de mens in staat is zijn 'barbaarse gewoonten' af te leggen? En ook nog: als ieder moet krijgen wat hij nodig heeft, kunnen we er dan vanuit gaan dat het niveau van de productiekrachten van de socialistische maatschappij daarvoor hoog genoeg is?

De socialistische maatschappij stelt als voorwaarde een voldoende ontwikkeling van de productiekrachten en een socialistisch bewustzijn bij de mensen, hun socialistische verlichting. De ontwikkeling van de moderne productiekrachten wordt gehinderd door de bestaande kapitalistische eigendom, maar als deze eigendom in de toekomstige maatschappij niet meer bestaat, dan is het duidelijk dat de productiekrachten ontzaglijk zullen toenemen. We moeten ook niet vergeten dat in de toekomstige maatschappij honderdduizenden klaplopers en werklozen de handen uit de mouwen zullen steken en de gelederen van de werkers zullen versterken en de ontwikkeling van de productiekrachten zich sterk door zal zetten. Wat betreft de 'barbaarse' neigingen en opvattingen van de mensen, nu, die zijn evenmin zo eeuwig als bepaalde lieden ons willen doen geloven: er is een tijd geweest, de tijd van het primitieve communisme, waarin de mens nog geen privé bezit kende, de tijd van de individualistische productie, waarin de particuliere eigendom bezit nam van het hart en het verstand van de mensen; er komt een nieuwe tijd, de tijd van de socialistische productie, waarin op even wonderbaarlijke wijze het hart en het verstand van de mensen doordrongen zullen worden met socialistische verlangens en strevingen. Bepaalt het zijn immers niet de 'gevoelens' en de opvattingen van de mensen?

Maar waar zijn de bewijzen van de onontkoombaarheid van de oprichting van een socialistisch systeem? Is het onvermijdelijk dat er na de ontwikkeling van het moderne kapitalisme een socialisme komt? Of, met andere woorden: hoe weten we dat het proletarisch socialisme van Marx niet gewoon een mooie droom is, een fantasie? Waar zijn de wetenschappelijke bewijzen daarvoor?

De geschiedenis toont aan, dat de vorm van eigendom direct afhankelijk is van de vorm van de productie, dus wanneer de vorm van de productie verandert, dan moet

zich ook vroeg of laat de vorm van de eigendom veranderen. Er is een tijd geweest waarin de vorm van eigendom communistisch was, toen de bossen en de velden waarin de primitieve mens rondging van iedereen waren en niet van iemand in het bijzonder. Waarom bestond er toen communistische eigendom? Omdat de productie toen communistisch was, het werk was gemeenschappelijk, collectief, iedereen werkte samen en men kon niet zonder elkaar. Toen brak er een andere tijd aan, de tijd van de kleinburgerlijke productie, waarin de eigendom individueel werd (privé-eigendom), toen alles wat de mens nodig had (met uitzondering natuurlijk van lucht, zonlicht enz.) werd beschouwd als privé-bezit. Waardoor kwam die verandering tot stand? Omdat de productie individueel werd, iedereen begon op zijn eentje te werken, zat in zijn eigen hoekje. Dan breekt de tijd aan van de grote kapitalistische productie, waarin honderden en duizenden arbeiders onder één dak bijeengebracht worden, in één fabriek en ingeschakeld worden in gemeenschappelijk werk. Hier zie je niemand in zijn eentje werken, hier is iedere arbeider door het werk nauw verbonden met alle arbeiders van zijn werkplaatsen en met andere arbeiders in andere werkplaatsen. Het is voldoende om een willekeurige werkplaats stil te leggen om een hele fabriek lam te leggen. Zoals te zien is, heeft het productieproces, het werk, al een maatschappelijk karakter gekregen, heeft al socialistische nuance verworven. Maar zo gaat het niet alleen in afzonderlijke fabrieken, maar in hele bedrijfstakken en tussen bedrijfstakken: als de spoorwegarbeiders staken is dat genoeg om de productie in zware problemen te brengen, de productie van olie of steenkool hoeft maar op te houden om op den duur hele fabrieken en bedrijven stil te leggen. Het is duidelijk dat het productieproces maatschappelijk, collectief van karakter is geworden. En omdat het maatschappelijk karakter van de productie niet overeenkomt met het particulier karakter van toe-eigening, omdat het moderne collectieve werk onvermijdelijk moet leiden tot collectief eigendom, daarom is het duidelijk, dat het socialistisch systeem net zo onvermijdelijk op het kapitalisme moet volgen als de dag op de nacht.

Zo bewijst de geschiedenis de onvermijdelijkheid van het proletarisch socialisme van Marx.

De geschiedenis vertelt ons dat de klasse of maatschappelijke groepering die de hoofdrol speelt in de maatschappelijke productie en die de belangrijkste functies van de productie vervult, na verloop van tijd onvermijdelijk de baas moet worden van die productie. Er was een tijd, de tijd van het matriarchaat, toen de vrouwen de baas waren van de productie. Hoe is dat te verklaren? Omdat zij in die tijd, in de tijd van de primitieve landbouw, de belangrijkste rol speelden in de productie, zij vervulden de belangrijkste functies, terwijl de mannen door de bossen zwierven op zoek naar dieren. Toen brak de tijd aan van het patriarchaat, toen de heersende positie overging in de handen van de mannen. Waarom vond die verandering plaats? Omdat in de toenmalige productie, de veeteelt, waar lans, lasso, pijl en boog de belangrijkste productiemiddelen waren, mannen de hoofdrol speelden... Dan breekt de tijd aan van de grote kapitalistische productie, waarin het proletariaat de hoofdrol gaat spelen in de productie, waarin alle belangrijke functies in de productie in hun handen overgaan, waarin zonder hen de productie niet een dag kan bestaan (denk aan een algemene

staking), waarin de kapitalisten niet alleen overbodig zijn voor de productie, maar die zelfs verstoren. En wat betekent dat? Dat betekent, dat of elk maatschappelijk leven gaat kapot, of het proletariaat moet vroeg of laat, maar onvermijdelijk, de baas worden van de moderne productie, haar enige eigenaar, haar socialistische eigenaar.

De moderne industriële crises die de zwanenzang van de kapitalistische eigendom zingen, het parasitisme van de kapitalisten ontbloten en de onvermijdelijkheid van de overwinning van het socialisme aanschouwelijk maken, dwingen ons gewoon tot de keuze: of kapitalisme, of socialisme.

Zo laat de geschiedenis nogmaals zien dat het proletarisch socialisme van Marx onvermijdelijk is.

Niet op sentimentele gevoelens, niet op een abstracte 'rechtvaardigheid', niet op de liefde voor het proletariaat, maar op de hierboven aangevoerde wetenschappelijke gronden wordt het proletarisch socialisme gebouwd.

Daarom wordt het proletarisch socialisme 'wetenschappelijk socialisme' genoemd.

Engels zegt al in 1877:

«Als onze overtuiging met betrekking tot de aankomende omwenteling in de moderne verdelingswijze van de producten van de arbeid... alleen zou berusten op het bewustzijn, dat deze manier van verdelen onrechtvaardig is en dat de rechtvaardigheid ooit eens zal moeten zegevieren, dan zou onze zaak er slecht voorstaan en zouden we lang kunnen wachten...» Het allerbelangrijkste hier is, dat de door de moderne kapitalistisch productiewijze voortgebrachte productiekrachten en de door dat systeem gemaakte verdeling van de economische goederen in een hemeltergende tegenspraak zijn gekomen met deze productiewijze zelf en wel zodanig, dat een omwenteling in de productiewijze en de verdeling, die alle klassenverschillen zal afschaffen, noodzakelijk is, als we tenminste aan de vernietiging van de hele moderne maatschappij willen ontkomen. Op dit tastbare materiële feit... en niet op de ideeën van deze of gene kamergeleerde over recht en onrecht, is het vertrouwen in de overwinning van het socialisme gebaseerd.

Dat betekent natuurlijk niet dat nu het kapitalisme uit elkaar valt, we het socialistisch systeem kunnen gaan opbouwen op de tijd die ons belieft. Zo denken alleen anarchisten en kleinburgerlijke ideologen. Het socialistisch ideaal is niet het ideaal van alle klassen. Het is alleen een ideaal van het proletariaat, en in de verwezenlijking daarvan zijn niet alle klassen direct geïnteresseerd, doch alleen het proletariaat. En dat betekent, dat zolang het proletariaat nog maar een klein deel uitmaakt van de maatschappij, de oprichting van het socialistisch systeem zolang ook niet mogelijk is. Het afsterven van oude vormen van productie, de verdere versterking van de kapitalistische productie en de proletarisering van de meerderheid van de maatschappij, die vormen de noodzakelijke voorwaarden voor de verwezenlijking van het socialisme. Maar dat is nog niet voldoende. De meerderheid van de maatschappij mag dan al geproletariseerd zijn, maar toch kan het socialisme

niet verwezenlijkt worden. Dat is omdat voor de verwezenlijking van het socialisme, bovendien, ook nog een klassenbewustzijn aanwezig moet zijn, de aaneensluiting van het proletariaat en het vermogen de eigen zaken te regelen. Om dat te bereiken is zogenaamde politieke vrijheid noodzakelijk, dat wil zeggen de vrijheid van het woord, van drukpers, stakingen en vakbonden, kortom, vrijheid tot het voeren van de klassenstrijd. De politieke vrijheden zijn niet overal gelijk. Het proletariaat staat daarom niet onverschillig tegenover de omstandigheden waarin ze de strijd moeten voeren: in absolutistisch-feodale (Rusland), constitutioneel-monarchistische (Duitsland), sterk burgerlijk-republikeinse (Frankrijk) of in democratisch-republikeinse omstandigheden (waar de Russische sociaal-democratie voor strijdt). De grootste politieke vrijheid wordt geboden door de democratische republiek, natuurlijk, in zoverre die binnen het kapitalisme mogelijk is. Daarom moeten alle aanhangers van het proletarisch socialisme zich inzetten voor de invoering van de democratische republiek als 'brug' naar het socialisme.

Daarom wordt het marxistisch programma onder de moderne voorwaarden opgedeeld in twee delen: het maximale programma, dat als doel het socialisme stelt en het minimale programma dat de weg naar het socialisme via de democratische republiek wil laten gaan.

Wat moet het proletariaat doen, welke weg moeten ze gaan om hun programma bewust uit te voeren, het kapitalisme omver te werpen en het socialisme op te bouwen?

Het antwoord is duidelijk: het proletariaat kan het socialisme niet bereiken door zich te verzoenen met de bourgeoisie, dat kan alleen via strijd, en die strijd moet de klassenstrijd zijn, de strijd van het hele proletariaat tegen de hele bourgeoisie. Het is òf de bourgeoisie met haar kapitalisme, òf het proletariaat met zijn socialisme! Hierop dienen de acties van het proletariaat en hun klassenstrijd gebaseerd te zijn.

Maar de klassenstrijd van het proletariaat heeft vele vormen. Klassenstrijd is staking, of het nu een bijzondere of een algemene is. Klassenstrijd is ook boycot en sabotage. Klassenstrijd is ook manifestaties, demonstraties, deelname aan vertegenwoordigende organen enz. of het nu landelijke parlementen zijn of gemeenteraden. Dit zijn allemaal vormen van dezelfde klassenstrijd. We gaan er hier niet dieper op in welke vorm van meer betekenis in de klassenstrijd voor het proletariaat, we willen er alleen over zeggen dat iedere vorm op zijn tijd nuttig is voor de ontwikkeling van het zelfbewustzijn en de organisatie van het proletariaat. En zelfbewustzijn en organisatie zijn net zo noodzakelijk voor het proletariaat als lucht. Maar we moeten er hier wel bij zeggen dat al deze strijdvormen slechts passen in de voorbereidingsfase, dat geen van deze strijdvormen op zich, voldoende is ter vernietiging van het kapitalisme. Het kapitalisme kan niet vernietigd worden door een algemene staking: een algemene staking kan alleen de grond voorbereiden voor de vernietiging van het kapitalisme. Het is ondenkbaar dat het proletariaat alleen door in het parlement te gaan zitten het

kapitalisme kan omverwerpen: met het parlementarisme kunnen alleen een aantal voorwaarden voor de omverwerping van het kapitalisme worden voorbereid.

Wat is dan het middel waarmee het proletariaat het kapitalistisch systeem kan omverwerpen?

Dat is middel is de socialistische revolutie.

Stakingen, boycots, parlementarisme, manifestaties, demonstraties, zijn allemaal goede vormen ter voorbereiding en organisatie van het proletariaat, maar geen van hen kan de bestaande ongelijkheid opheffen. Al deze middelen moeten gebundeld worden tot een doorslaggevend instrument, het proletariaat moet zich verheffen en een beslissende aanval uitvoeren op de bourgeoisie, om het kapitalisme tot de grond af te breken. En juist dat belangrijke en doorslaggevende instrument is de socialistische revolutie.

De revolutie mag niet opgevat worden als een onverwachte en eenmalige slag, het is een langdurige strijd van de proletarische massa, om de bourgeoisie te verslaan en haar positie in te nemen. Daarom is de overwinning van het proletariaat ook meteen de heerschappij over de overwonnen bourgeoisie, omdat de nederlaag van de enen klasse in de strijd de heerschappij van de andere klasse oplevert, de eerste stap van de socialistische revolutie zal daarom de politieke heerschappij van het proletariaat over de bourgeoisie zijn.

De socialistische dictatuur van het proletariaat, de machtsgreep van het proletariaat - daarmee moet de socialistische revolutie beginnen.

En dat betekent dat zolang de bourgeoisie nog niet volledig verslagen is, zolang hun rijkdom nog niet is geconfisqueerd, het proletariaat zeker over een gewapende macht moet beschikken, over een 'proletarische garde', om contrarevolutionaire aanvallen van de bourgeoisie af te slaan, net als ten tijde van de commune van Parijs.

De socialistische dictatuur is nodig om de bourgeoisie te onteigenen, om al het land, bossen, fabrieken, bedrijven, machines, spoorwegen enz. van de bourgeoisie te confisqueren. De onteigening van de bourgeoisie is het doel van de socialistische revolutie.

Tot zover over het belangrijkste en laatste middel van het proletariaat om het moderne kapitalistische systeem te vernietigen.

Daarom zei Karl Marx al in 1847:

«...De eerste stap in de arbeidersrevolutie is de verandering van het proletariaat in de heersende klasse... Het proletariaat benut zijn politieke heerschappij om stap voor stap al het kapitaal bij de bourgeoisie weg te halen en het hele productie apparaat te concentreren in de hand van het tot heersende klasse georganiseerde proletariaat...»

Dit is de weg die het proletariaat moet gaan om het socialisme te verwezenlijken.

Uit dit algemeen beginsel vloeien alle overige tactische inzichten voort.

Stakingen, boycots, demonstraties, parlementarisme zijn alleen van betekenis zolang zij de organisatie van het proletariaat bevorderen versterken en verbreden ter voltooiing van de socialistische revolutie.

Dus is voor de verwezenlijking van het socialisme de socialistische revolutie noodzakelijk en de socialistische revolutie moet beginnen met de dictatuur van het proletariaat, dat wil zeggen, het proletariaat moet de politieke macht grijpen om de bourgeoisie te kunnen onteigenen.

Maar voor dit alles is organisatie van het proletariaat noodzakelijk, de aaneensluiting van het proletariaat, zijn vereniging en de oprichting van sterke proletarische organisaties die onafgebroken moeten groeien.

Welke vormen moeten de organisaties van het proletariaat aannemen?

De omvangrijkste en massale organisaties zijn de vakbonden en arbeiderscoöperaties (overwegend productie en consumenten coöperaties). Het doel van de vakbonden is strijd (voornamelijk) tegen het bedrijfskapitaal ter verbetering van de omstandigheden van de arbeiders binnen het kader van het moderne kapitalisme. Het doel van de coöperatieven is strijd (voornamelijk) tegen het handelskapitaal om de prijzen te verlagen van de eerste levensbehoeften, natuurlijk, binnen het kader van het kapitalisme. Zowel de vakbonden als de coöperatieven zijn vanzelfsprekend noodzakelijke middelen voor de organisatie van de proletarische massa. Daarom moet het proletariaat volgens het proletarisch socialisme van Marx en Engels deze beide organisatievormen gebruiken en die versterken, natuurlijk, zover de politieke voorwaarden dat toestaan.

Maar de vakbonden en coöperaties zijn niet voldoende voor de organisatie van het strijdend proletariaat. En dat is omdat deze organisaties niet buiten het kader van het kapitalisme kunnen gaan, want hun doel is de verbetering van de positie van de arbeiders binnen het kader van het kapitalisme. Maar de arbeiders willen de volledige bevrijding uit de kapitalistische slavernij, zij willen juist dat kader kapotslaan en niet blijven aanmodderen binnen het kader van het kapitalisme. Daarom is er nog een andere organisatie nodig welke de bewuste arbeiders uit alle beroepen bijeenbrengt en het proletariaat verandert in een bewuste klasse met als doel de vernietiging van de kapitalistische orde en de voorbereiding van de socialistische revolutie.

Zo'n organisatie is de sociaal-democratische partij van het proletariaat.

Deze partij moet een klassenpartij zijn, volledig onafhankelijk van andere partijen omdat zij een partij is van de klasse van de proletariërs, die zich alleen eigenhandig kunnen bevrijden.

Deze partij moet een revolutionaire partij zijn, omdat de bevrijding van de arbeiders alleen via revolutionaire weg, via de socialistische revolutie kan gebeuren.

Deze partij moet een internationale partij zijn, de deuren van de partij moeten openstaan voor iedere bewuste proletariër, omdat de bevrijding van de arbeiders niet een nationaal maar een sociaal probleem is, dat zowel speelt voor een Georgische proletariër als voor een Russische als voor een proletariër van andere nationaliteit.

Daarom is het duidelijk dat hoe meer het proletariaat van verschillende landen zich aaneensluit, des te grondiger worden de nationale afscheidingen tussen hen geslecht, des te sterker de partij van het proletariaat zal worden en des te gemakkelijker zal de organisatie van het proletariaat tot een ongedeelde klasse kunnen verlopen.

Daarom is het noodzakelijk, zoveel mogelijk, in de organisatie van het proletariaat het principe van het centralisme door te voeren in tegenstelling tot de federalistische versplintering, of het nu om partijen, vakbonden of coöperaties gaat.

Het is ook duidelijk dat al deze organisaties op democratische grondslag moeten zijn opgebouwd, tenzij bepaalde politieke of andere voorwaarden dat verhinderen.

Welke moeten de betrekkingen zijn tussen de partij aan de ene kant en de coöperaties en de vakbonden aan de andere kant? Moeten die laatste organisaties partijorganisaties worden of niet? Dat zal afhangen van de vraag onder welke omstandigheden het proletariaat moet strijden. Het is aan geen twijfel onderhevig dat de vakbonden en de coöperaties zich des te beter ontwikkelen hoe beter de betrekkingen zijn met de socialistische partij van het proletariaat. Omdat beide economische organisaties, indien ze niet stevig verbonden zijn met de socialistische partij, niet zelden het algemene klassenbelang uit het oog verliezen of verraden voor enge vakbondsbelangen en daarmee grote schade toebrengen aan het proletariaat. Daarom is het noodzakelijk onder alle omstandigheden de invloed van de partij op de vakbonden en de coöperaties te bevorderen. Alleen onder die voorwaarden kunnen de voornoemde organisaties zich omvormen tot die socialistische school, waar het over afzonderlijke groepen verdeelde proletariaat kan leren zich te organiseren.

Dit zijn in het algemeen de karaktertrekken van het proletarisch socialisme van Marx en Engels.

Hoe zien de anarchisten het proletarisch socialisme?

In de eerste plaats moeten we goed weten dat het proletarisch socialisme niet alleen een filosofische leer is. Het is de leer van de proletarische massa's, hun vaandel, waarvoor zij eerbied hebben en waarvoor het proletariaat van de wereld 'buigt'. Daarom zijn Marx en Engels niet gewoon grondleggers van een filosofische 'school', zij waren levende leiders van de levende proletarische beweging, die met de dag groeit en in kracht toeneemt. Hij die tegen deze leer strijdt, hij die hem wil

‘vernederen’, die moet er terdege rekening mee houden, dat hij tevergeefs zijn kop stoot in een ongelijke strijd. Dat weten de heren anarchisten zeer goed. Daarom grijpen zij in de strijd tegen Marx en Engels naar een uiterst ongewoon, en in zijn soort nieuw wapen.

Wat is dat nieuwe wapen dan wel? Is het een nieuw onderzoek van de kapitalistische productie? Is het een weerlegging van Het Kapitaal van Marx? Natuurlijk niet! Of hebben zij zich misschien voorzien van ‘nieuwe feiten’ en een ‘inductieve’ methode, om daarmee ‘wetenschappelijk’ het ‘evangelie’ van de sociaal-democratie Het Communistisch Manifest van Marx en Engels te ontkrachten? Weer niet! Wat is dan hun ongewone middel?

Plagiaat

Het is een aanklacht tegen Marx en Engels wegens ‘literaire diefstal’! Had u dat ooit kunnen denken? Het blijkt, dat Marx en Engels niet van zichzelf hebben, het wetenschappelijk socialisme is een verzinsel omdat Het Communistisch Manifest van Marx en Engels van begin tot eind ‘gestolen’ is van het Manifest van Victor Considérant. Dat is natuurlijk belachelijk, maar de ‘onvergelijkelijke leider’ van de anarchisten W. Tsjerkezisjwili doet ons met zoveel aplomb kond van deze vermakelijke ‘geschiedenis’ en een zekere Pièrre Ramus, deze lichtgelovige ‘apostel’ van Tsjerkezisjwili, en onze huis-tuin-en-keuken anarchisten herhalen zo hartstochtelijk deze ‘ontdekking’, dat het waard is, zij het kort, even bij deze ‘geschiedenis’ stil te staan.

Luister maar een naar Tsjerkezisjwili:

«Het hele theoretische deel van Het Communistisch Manifest, en vooral het eerste en tweede hoofdstuk... zijn gepikt van W. Considérant. Dus, is het ‘RENV CONTACT _Con-48DF7F3A9 Erreur! Source du renvoi introuvable.’ van Marx en Engels de bijbel van de legale revolutionaire democratie - het is slechts een onhandige parafrase van het ‘Manifest’ van W.Considérant. Marx en Engels hebben zich niet alleen de inhoud van het ‘Manifest’ van Considérant toegeëigend maar... ze hebben zelfs verschillende hoofdstuktitels geleend».

P. Ramus, een andere anarchist zegt hetzelfde: ‘We kunnen wel vaststellen dat het belangrijkste uit hun (Marx en Engels) werk gewoon plagiaat is, een gewetenloze diefstal, maar ze hebben het niet, als gewone dieven, letterlijk overgeschreven, doch alleen het idee en de theorie gestolen ...

Onze anarchisten van Nabati, Moesja, Chma, enz. herhalen hetzelfde.

Zo blijkt ons wetenschappelijk socialisme inclusief zijn theoretische basis ‘gestolen’ uit het ‘Manifest’ van Considérant.

Wie dan die Considérant?

Wie is Karl Marx?

De in 1893 gestorven W. Considérant was een leerling van de utopist Foerier en zijn hele leven een onverbeterlijk utopist, die de 'redding van Frankrijk' zag in de verzoening van de klassen.

De in 1883 gestorven Karl Marx was een materialist, een vijand van de utopisten, hij zag de sleutel tot de bevrijding van de mensheid in de ontwikkeling van de productiekrachten en in de klassenstrijd.

Wat hebben zij gemeen?

De theoretische basis van het wetenschappelijk socialisme is de materialistische theorie van Marx en Engels. Volgens die theorie wordt de ontwikkeling van het maatschappelijk leven volledig bepaald door de ontwikkeling van de productiekrachten. Als het systeem van het feodale grootgrondbezit wordt afgelost door het burgerlijke systeem, dan ligt de 'schuld' daarvoor uitsluitend bij de ontwikkeling van de productiekrachten die onvermijdelijk het ontstaan van het burgerlijke systeem met zich meebrachten. En wanneer het moderne burgerlijke systeem door het socialistische systeem zal worden afgelost, dan is dat ook omdat de ontwikkeling van de moderne productiekrachten dat eist. Hieruit volgt de historische noodzaak van de vernietiging van het kapitalisme en de instelling van het socialisme. Hieruit vloeit ook de marxistische stelling voort, dat we onze idealen moeten zoeken in de geschiedenis van de ontwikkeling van de productiekrachten en niet in de hoofden van de mensen.

Dat is de theoretische basis van Het Communistisch Manifest van Marx en Engels.

Zegt het Democratisch Manifest van W. Considérant iets dergelijks? Staat Considérant zich op een materialistisch standpunt?

Wij stellen vast dat noch Tsjerkezsjiwili, noch Ramus, noch onze 'nobatisten' uit het Democratisch Manifest van Considérant geen enkele zin en geen enkel woord kunnen aanhalen waaruit zou kunnen blijken dat Considérant een materialist was en de evolutie van het maatschappelijk leven baseerde op de ontwikkeling van de productiekrachten. Integendeel, we weten zeer goed dat Considérant bekend staat om zijn onverdraagzaamheid als idealistisch utopist tegenover het socialisme.

Wat drijft deze vreemde 'critici' tot hun roddelpraatjes, waarom proberen ze Marx en Engels te kritiseren als ze nog geen verschil kunnen maken tussen idealisme en materialisme? Is dat alleen om de mensen aan het lachen te maken?..

De tactische basis van het wetenschappelijk socialisme is de leer van de onverzoenlijke klassenstrijd, want dat is het beste wapen in de handen van het

proletariaat. De klassenstrijd van het proletariaat is het wapen, waarmee het de politieke macht veroverd en daarna de bourgeoisie onteigent voor de instelling van het socialisme.

Dit is de tactische basis van het wetenschappelijk socialisme, zoals die uitgelegd wordt in Het Manifest van Marx en Engels.

Wordt er in het Democratisch manifest van Considérant iets dergelijks gezegd? Zegt Considérant ergens dat de klassenstrijd het beste wapen is in de handen van het proletariaat?

Zoals op te maken is uit het artikel van Tsjerkezsjiwili en Ramus, staat er in het 'Manifest' van Considérant geen woord daarover, daarin wordt over de klassenstrijd slechts gesproken als een betreurenswaardig feit. Over de klassenstrijd als middel voor de vernietiging van het kapitalisme schrijft Considérant in zijn 'Manifest':

«Kapitaal, arbeid en kapitaal dat zijn de basiselementen van de productie, de drie bronnen van de rijkdom, de drie raderen van het industriële mechanisme... De drie klassen die hen vertegenwoordigen, hebben 'gemeenschappelijke belangen'; zij hebben de taak de machines te laten werken voor de kapitalisten en voor het volk... Hun grote doel is... de vereniging van alle klassen in één natie...»

Alle klassen verenigt u! - dat is de leuze die W. Considérant aanheft in zijn Democratisch Manifest.

Wat voor gemeenschappelijks bestaat er tussen de tactiek van de verzoening van de klassen en de tactiek van de onverzoenlijke klassenstrijd van Marx en Engels, die uitdrukkelijk zeggen: proletariërs aller landen verenigt u tegen alle antiproletarische klassen?

Die twee hebben natuurlijk niets gemeen!

Dat is dus de onzin waarin heren als Tsjerkezsjiwili en hun lichtzinnige napraters verzanden! Denken ze dat we slapen? Denken ze nu echt dat we hen niet doorhebben?!

Tenslotte nog een interessante bijzonderheid. W. Considérant overleed in 1893. In 1843 gaf hij zijn Democratisch Manifest uit. Eind 1847 schreven Marx en Engels hun Communistisch Manifest. Sedertdien is het Manifest van Marx en Engels steeds heruitgegeven in alle talen van Europa. Iedereen weet dat Marx en Engels met hun 'Manifest' een nieuw tijdperk deden aanvangen. Ondanks dat hebben Considérant noch zijn vrienden ooit ergens tijdens het leven van Marx en Engels verklaard, dat Marx en Engels het 'socialisme' gestolen hebben uit het 'Manifest' van Considérant. Is dat niet vreemd?

Wat drijft deze ‘inductieve’ buitenbeentjes... sorry, ‘geleerden’ tot het uitkramen van wartaal? Waarover praten zij eigenlijk? Kennen zij beter dan Considérant zijn ‘Manifest’? Of, dachten ze misschien, dat W. Considérant en zijn aanhangers het Communistisch Manifest niet hebben gelezen?

Maar genoeg... Genoeg, omdat de anarchisten geen serieuze aandacht schenken aan de Don Quichotte-achtige benadering van Ramus-Tsjerkezsjewili: het roemloze einde van deze belachelijke benadering is reeds al te duidelijk om daar nog veel aandacht aan te schenken...

Laten we wat dieper op de kritiek.

Kritiek van de anarchisten op de theorie van het wetenschappelijk socialisme

De anarchisten zijn maar van een ding bezeten: ze vinden het heerlijk hun tegenstanders te ‘kritiseren’, maar geven zich geen enkele moeite om die te leren kennen. We hebben al kunnen zien hoe anarchisten de dialectische methode en de materialistische theorie van de sociaal-democraten kritiseerden. Ze gaan op dezelfde wijze te werk als het gaat om de theorie van het wetenschappelijk socialisme van de sociaal-democraten.

Neem alleen maar het volgende feit. Wie weet niet dat er tussen en sociaalrevolutionairen en de sociaal-democraten principiële verschillen bestaan. Wie weet niet, dat de eersten het marxisme, de materialistische theorie van het marxisme, zijn dialectische methode, zijn programma en de klassenstrijd verwerpen, terwijl de sociaal-democratie helemaal is gebaseerd op het marxisme? Voor iemand die, al was het maar vanuit de verte, gehoord heeft van de polemiek tussen Revolutionair Rusland en De Vonk, zal dat principiële verschil zondermeer duidelijk zijn. Maar wat zegt u van ‘critici’, die dat verschil niet zien en schreeuwen dat de sociaalrevolutionairen en de sociaal-democraten marxisten zijn? Zo beweren de anarchisten bijvoorbeeld, dat Revolutionair Rusland en De Vonk beide marxistische organen zijn.

Zo staat het dus met de ‘bekendheid’ van de anarchisten met de beginselen van de sociaal-democratie!

Hierna is het wel duidelijk hoe gefundeerd hun ‘wetenschappelijke kritiek’ is...
Laten we ook eens naar deze ‘kritiek’ kijken.

Punt 1: Staatskapitalisme en collectivisme

De belangrijkste ‘aanklacht’ van de anarchisten tegen de sociaal-democraten is dat die geen echte socialisten zijn, jullie zijn geen socialisten, jullie zijn vijanden van het socialisme, zeggen ze.

Hier is wat Kropotkin daarover schrijft:

«...Wij komen tot een andere conclusie dan de meerderheid van de economen... de sociaal-democratische school... Wij... willen het vrije communisme, terwijl de meerderheid van de socialisten (en reken daar ook de sociaal-democraten bij. De auteur) het staatskapitalisme en het collectivisme willen.»

Wat is dan het 'staatskapitalisme' en het 'collectivisme' van de sociaal-democraten?

Hier is wat Kropotkin daarover schrijft:

«De Duitse socialisten zeggen, dat alle rijkdommen geconcentreerd moeten worden in handen van de staat, die ze dan aan de arbeidersassociaties ter beschikking stelt, de productie en de ruil organiseert en toezicht houdt op leven en werken van de maatschappij.»

En verder:

«In hun opzet... maken de collectivisten... een tweevoudige vergissing. Ze willen het kapitalistisch systeem vernietigen en tegelijk de twee instellingen behouden welke de basis van dat systeem vormen: een gekozen regering en de loonarbeid.... Het collectivisme, zoals bekend... behoudt... de loonarbeid. Alleen... de gekozen regering... treedt dan in de plaats van de baas...» De vertegenwoordigers van deze regering 'verlenen zichzelf het recht de meerwaarde uit de productie te gebruiken in het algemeen belang. Bovendien ontstaan er in dit systeem verschillen... tussen het werk van de arbeider en het werk van de hoger opgeleide: de ongeschoolde arbeid is naar de mening van de collectivisten eenvoudige arbeid en terwijl de ambachtsman, de ingenieur, de wetenschapper enz. zich bezighouden met, wat Marx noemt, gecompliceerde arbeid en recht hebben op een hoger loon. ...Op die manier zullen de arbeiders niet naar behoefte in hun noden worden voorzien, maar naar rato van aan de maatschappij bewezen diensten.»

Hetzelfde, maar dan met meer aplomb, herhalen ook de Georgische anarchisten. De heer Baton valt onder hen wel heel erg op door zijn driestheid. Hij schrijft:

«Wat is dat collectivisme van de sociaal-democraten? Collectivisme, of beter gezegd, staatskapitalisme, berust op het volgende principe: ieder moet werken zoveel hij wil of zoveel als de staat bepaalt en ontvangt daarvoor als een soort schadeloosstelling de waarde van zijn arbeid in waren...» Dat betekent, dat hier «de noodzakelijke wetgevende vergadering... noodzakelijk (ook) uitvoerende macht is, dat wil zeggen ministers, allerlei soorten administrateurs, gendarmes en spionnen en mogelijk ook soldaten wanneer er teveel ontevredenen zullen zijn».

Dat is het eerste verwijt van de heren anarchisten aan de sociaal-democratie.

Zo volgt er uit de aanklachten van de anarchisten dat:

Volgens de sociaal-democraten kan de socialistische maatschappij onmogelijk zonder een regering, die als hoofdbaas arbeiders zal huren en beslist ‘ministers... gendarmes, spionnen’ nodig heeft.

Volgens de sociaal-democraten wordt de deling tussen hoofd- en handarbeid niet opgeheven, wordt het principe ‘ieder naar zijn behoefte’ vervangen door het principe ‘ieder naar zijn verdienste’.

Op deze twee punten is het ‘aanklacht van de anarchisten tegen de sociaal-democratie gebaseerd.

Heeft de door de heren ingediende ‘aanklacht’ wel poten om op te staan? Wij stellen vast: alles wat de anarchisten in dit geval te zeggen hebben is of het resultaat van domheid of van ordinaire roddel. Dit zijn de feiten.

De staat volgens Marx en Engels

Al in 1846 zei Karl Marx: «De arbeidersklasse zal in de loop van de ontwikkeling op de plaats van de oude burgerlijke maatschappij een zodanige associatie stellen welke de klassen en hun tegenstellingen uitsluit; er zal geen politieke macht als zodanig meer bestaan...»

Een jaar later zeiden Marx en Engels hetzelfde in het Communistische Manifest.

In 1877 schreef Engels: «De eerste daad, waarin de staat werkelijk als vertegenwoordiger optreedt van de hele maatschappij - het overgeven van de productiemiddelen in algemeen maatschappelijk eigendom - zal tegelijk zijn laatste onafhankelijke daad als staat zijn. De inmenging van de staatsmacht in de maatschappelijke verhoudingen zal steeds minder worden en tenslotte vanzelf ophouden... De staat wordt niet ‘opgeheven’, hij sterft vanzelf uit».

In 1884 schreef dezelfde Engels: «De staat zal niet eeuwig bestaan. Er zijn maatschappijen geweest die er zonder konden, die de begrippen staat en staatsmacht zelfs niet kenden. In een bepaalde fase van de economische ontwikkeling die noodzakelijk moest leiden tot de opsplitsing van de maatschappij in klassen, werd de staat... een noodzakelijkheid. We naderen nu met rasse schreden tot een zodanige trap in de ontwikkeling van de productie, waarop het bestaan van deze klassen niet alleen niet nodig is, maar een directe belemmering voor de productie. De klassen verdwijnen net zo onvermijdelijk als zij in het verleden moesten ontstaan. Met het verdwijnen van de klassen moet ook de staat verdwijnen. De maatschappij, die de productie op de leest zal schoeien van de vrije en gelijke associatie van de producenten, zendt de hele staatsmachine naar de plaats waar zij hoort: in het museum van oudheden naast het spinnenwiel en de bronzen bijl.

Hetzelfde herhaalt Engels in 1891.

Zoals u kunt zien is de socialistische maatschappij volgens de sociaal-democraten een maatschappij waarin geen plaats is voor een zogenaamde staat, voor een politieke macht met ministers, gouverneurs, gendarmes, politie en soldaten. De laatste etappe van het bestaan van de staat zal de periode zijn van de socialistische revolutie, wanneer het proletariaat de staatsmacht in eigen hand zal nemen en een eigen regering (dictatuur) zal samenstellen voor de uiteindelijke vernietiging van de bourgeoisie. Maar als de bourgeoisie zal zijn vernietigd, dan zullen ook de klassen zijn vernietigd, dan zal het socialisme zich vestigen, dan zal er geen enkele politieke macht meer nodig zijn - de zogenaamde staat zal uit de geschiedenis verdwijnen. Zoals u ziet is het voornoemde 'verwijt' van de anarchisten laster en ontdaan van iedere grond.

Punt 2: Hoogste fase van het communisme

Wat betreft het tweede punt van de 'aanklacht', daarover heeft Karl Marx het volgende gezegd:

«In de hoogste fase van de communistische maatschappij (dat wil zeggen de socialistische maatschappij), als de verslaving van de aan arbeidsdeling onderworpen mens is opgeheven; als daarmee ook de tegenstelling verdwenen is tussen geestelijke en lichamelijke arbeid; als werk ophoudt alleen maar middel te zijn om te overleven, maar daarentegen een eerste levensbehoefte wordt; als met de alzijdige ontwikkeling van de individuen ook de productiekrachten zich ontwikkelen... pas dan kan de enge horizon van het burgerlijk recht volledig worden overwonnen en kan de maatschappij zich tooien met de naam: 'Ieder naar zijn mogelijkheden, ieder naar zijn behoeften'.»

Zoals u ziet is de hoogste fase van de communistische maatschappij, een zodanig systeem waarin de deling van het werk in 'blauwe overal' en 'en witte boord' en de tegenstelling tussen hoofd- en handenarbeid volledig is verdwenen, het werk gelijk is en in de maatschappij het zuiver communistische beginsel heerst: van ieder naar zijn vermogens en aan ieder naar zijn behoeften. Hier zal geen plaats zijn voor loonarbeid.

Het is duidelijk dat deze 'aanklacht' beroofd is van iedere grond.

Een van tweeën: of de heren anarchisten hebben het voornoemde werk van Marx en Engels nog nooit onder ogen gehad en leveren 'kritiek' op wat ze van horen zeggen hebben, of ze kennen die werken wel en ze liegen willens en wetens.

Dat was dan de eerste 'aanklacht'.

De tweede aanklacht: niet revolutionair

De tweede ‘aanklacht’ van de anarchisten bestaat daaruit dat ze de revolutionaire gezindheid van de sociaal-democratie ontkennen. De heren anarchisten zeggen ons: jullie zijn geen revolutionairen, jullie ontkennen de gewelddadige revolutie, jullie willen het socialisme alleen door middel van stembriefjes oprichten.

Hoor maar eens:

«...De sociaal-democraten ... praten graag over ‘revolutie’, ‘revolutionaire strijd’, ‘de gewapende strijd’... Maar wanneer u hen in uw eenvoud van geest vraagt om een wapen, dan overhandigen ze u plechtig een stembriefje om uw stem uit te brengen bij de verkiezingen...» Zij verzekeren u dat ‘de enige doelmatige voor een revolutionair passende tactiek, het vreedzame en legale parlementarisme is met zijn eed van trouw aan het kapitalisme, de gevestigde macht en heel het bestaande burgerlijke systeem.»

Hetzelfde zeggen de Georgische anarchisten. Zie wat Baton schrijft:

«De hele sociaal-democratie...verklaart publiekelijk, dat de strijd met het geweer en andere wapens een burgerlijke methode is van revolutie maken, dat alleen via het stembiljet, alleen via algemene verkiezingen, de macht zal kunnen uitoefenen en daarna via de parlementaire meerderheid en wetgeving de maatschappij zal kunnen omvormen.»

Dat zeggen de heren anarchisten over de marxisten. Is er enige grond voor deze ‘aanklacht’?

Wij verklaren, dat de anarchisten hier hun onnozelheid en hun hartstocht voor roddel tonen.

Dit zijn de feiten.

Marx en Engels over de revolutie

Karl Marx en Friedrich Engels schreven eind 1847 al:

«De communisten vinden het verachtelijk hun opvattingen en bedoelingen te verbergen. Zij zeggen openlijk, dat hun doel alleen bereikt kan worden via de gewelddadige omverwerping van de bestaande maatschappelijke orde. Laat de heersende klassen sidderen voor de Communistische Revolutie. Het proletariaat heeft daarbij niets te verliezen dan zijn ketenen. Zij hebben een wereld te winnen. Proletariërs aller landen verenigt u!»

In 1859, in afwachting van een nieuw optreden in Duitsland, schreef Karl Marx aan de Duitse kameraden:

«Wapens en militaire uitrustingen mogen ze onder geen voorwaarde afgeven... de arbeiders moeten... zich organiseren in een soort zelfstandige proletarische garde, met commandanten en een generale staf...» En dat ‘moet tijdig plaats vinden tijdens en na de aanstaande opstand’.

In 1851-52 schreven Karl Marx en Friedrich Engels: «...Als eenmaal de opstand is begonnen, dan moet met de grootste beslistheid worden opgetreden moet de aanval worden ingezet. Verdediging is de dood voor ieder gewapende opstand... De tegenstander moet bij verrassing aangegrepen worden, terwijl zijn soldaten nog geïsoleerd zijn; iedere dag moeten er nieuwe, zij het ook kleine, successen behaald worden... de vijand moet tot terugtrekken gedwongen worden, voordat hij zijn troepen tegen u kan verzamelen. Kortom, handel naar de woorden van de tot nu toe grootste onder de beroemde meesters van de revolutionaire tactiek, Danton: moed, moed en nog een moed».

Wij denken dat het hier al lang niet meer gaat over ‘stembriefjes’.

De commune van Parijs

Tenslotte, denk eens aan de geschiedenis van de Parijse Commune, denk er nog eens aan hoe vreedzaam de Commune optrad, toen zij tevreden met de overwinning in Parijs afzagen van de aanval op Versailles, dat nest van de contrarevolutie. Wat denkt u wat Marx toen heeft gezegd? Heeft hij de Parijzenaars opgeroepen om naar de stembus te gaan? Keurde hij de zorgeloosheid goed van de Parijse arbeiders (heel Parijs was in handen van de arbeiders), vergoelijkte hij de grootmoedige houding tegenover de overwonnen dievenbende?

Luister naar Marx:

«Wat een soepelheid, wat een historisch initiatief, wat een vermogen tot zelfopoffering hadden deze Parisien! Na een zes maanden durende hongersnood...staan ze op onder Pruisische bajonetten... De geschiedenis kent geen ander voorbeeld van een dergelijke heldenmoed! Wanneer ze overwonnen werden, dan is daar niets anders schuld aan dan hun ‘grootmoedigheid’. Ze hadden meteen naar Versailles moeten gaan, zodra Vinoy, en met hem het reactionaire deel van de Nationale Garde uit Parijs waren gevlucht. Het moment hebben ze laten lopen uit plichtsbetrachting. Ze wilden geen burgeroorlog beginnen, alsof het gedrocht van een Tier al niet begonnen met het ontwapenen van Parijs!»

Zo dachten en deden Karl Marx en Friedrich Engels.

Zo denken en doen ook de sociaal-democraten. Maar de anarchisten beweren nog steeds: Marx en Engels en hun nalopers zijn slechts geïnteresseerd in stembriefjes, zij erkennen niet de gewelddadige revolutionaire actie!

Zoals u ziet, is deze ‘aanklacht’ niet anders dan laster, die de onnozelheid van de anarchisten moet bedekken op kosten van het marxisme.

Dat was dan de tweede ‘aanklacht’.

Derde 'aanklacht' van de anarchisten: bureaucratie

De derde 'aanklacht' van de anarchisten is dat zij het volkse karakter van de sociaal-democratie ontkennen, dat zij de sociaal-democraten zien als bureaucraten en zij beweren dat het sociaal-democratische plan van de dictatuur van het proletariaat de dood betekent voor de revolutie, en dat de sociaal-democraten op zo'n dictatuur staan, omdat zij de dictatuur van het proletariaat eigenlijk niet willen, maar hun eigen dictatuur over het proletariaat.

Luister maar eens naar mijnheer Kropotkin:

«Wij anarchisten, spreken onze uiterste veroordeling uit over de dictatuur... Wij weten, dat iedere dictatuur, hoe goed ook bedoeld, leidt tot de dood van de revolutie. Wij weten... dat het idee van de dictatuur niets anders is dan een schadelijke product van het staatsfetisjisme, dat altijd al geprobeerd heeft de slavernij te vereeuwigen»
De sociaal-democraten erkennen niet alleen de revolutionaire dictatuur, maar zij zijn 'voorstanders' van de dictatuur over het proletariaat... Arbeiders zijn alleen van belang voor hen zolang zij een gedisciplineerd leger kunnen zijn in hun handen... De sociaal-democraten proberen, via het proletariaat, de hele staatsmachine in handen te krijgen».

Hetzelfde zeggen de Georgische anarchisten:

«De dictatuur van het proletariaat is in de directe betekenis van het woord onmogelijk, omdat de voorstanders van de dictatuur staatslieden zijn en hun dictatuur niet een bevrijding zal zijn van het hele proletariaat, maar het aan de macht brengen van dezelfde vertegenwoordigende macht die op dit moment bestaat. De sociaal-democratie is niet voor de dictatuur om samen te werken voor de bevrijding van het proletariaat, maar om 'door haar eigen heerschappij een nieuwe slavernij in te stellen.»

De derde 'aanklacht' van de anarchisten: Dictatuur

Het zal niet veel moeite kosten om de volgende laster van de anarchisten, bedoeld om de lezer te misleiden, op te helderen.

We zullen ons nu niet bezighouden met een sortering van verkeerde opvattingen van Kropotkin, volgens welke iedere dictatuur de dood betekent voor de revolutie. Daarover zullen we het later hebben, als we het hebben over de tactiek van de anarchisten. Nu zullen we alleen ingaan op de 'aanklacht' zelf.

Al aan het eind van 1847 zeiden Karl Marx en Friedrich Engels, dat om het socialisme in te stellen, het proletariaat de politieke dictatuur moet veroveren en door deze dictatuur contrarevolutionaire aanvallen van de bourgeoisie af te slaan en haar de productiemiddelen afhandig te maken, dat deze dictatuur niet een dictatuur moet zijn van een aantal personen, maar van het hele proletariaat als klasse:

«... Het proletariaat benut zijn politieke heerschappij om stap voor stap al het kapitaal bij de bourgeoisie weg te halen en het hele productie apparaat te concentreren in de handen van het tot heersende klasse georganiseerde proletariaat...»

Dat wil zeggen dat de dictatuur van het proletariaat de dictatuur van de hele klasse over de bourgeoisie moet zijn, maar niet de heerschappij van een aantal lieden over het proletariaat.

Later herhalen ze deze gedachte in bijna al hun werken, zoals bijvoorbeeld in de 18^e Brumaire van Louis Bonaparte, De Klassenstrijd in Frankrijk, De Burgeroorlog in Frankrijk, Revolutie en contrarevolutie in Duitsland, Anti-Duhring, enz.

Maar dat is niet alles. Om aan te geven hoe Marx en Engels de dictatuur van het proletariaat zien, om aan te geven hoe levensvatbaar zij die dictatuur achtten, is het interessant om hun houding tegenover de Parijse Commune te kennen. De dictatuur stuit niet alleen op verwijten van de anarchisten, maar ook van de stedelijke kleinburger, inclusief alle slaggers en kroegbazen en van allerlei lieden die Marx en Engels filisters noemden. Hier is wat Engels zegt over de dictatuur van het proletariaat aan het adres van dergelijke filisters:

«De laatste tijd begint de Duitse filister weer doodsangsten uit te staan bij het horen van woorden als dictatuur van het proletariaat. Willen de barmhartige heren wel weten wat dat is dictatuur van het proletariaat? Kijk naar de Parijse Commune. Dat was dictatuur van het proletariaat.»

Zoals u ziet, stelde Engels zich de dictatuur van het proletariaat voor als de Parijse Commune.

Het is duidelijk dat ieder die wil weten wat de marxisten verstaan onder dictatuur van het proletariaat, naar de Parijse Commune moet kijken. Laten wij dat ook eens doen. Als de Parijse Commune inderdaad een dictatuur bleek te zijn van afzonderlijke personen over het proletariaat, dat weg met het marxisme, weg met de dictatuur van het proletariaat! Maar als zal blijken dat de Commune van Parijs inderdaad een dictatuur was van het proletariaat over de bourgeoisie, dan... dan zullen wij de anarchisten van ganser harte uitlachen, die in de strijd tegen de marxisten niets anders te doen weten dan laster te verzinnen.

De geschiedenis van de Parijse Commune kent twee perioden: de eerste periode toen de zaken werden waargenomen door het beroemde 'Centrale Comité', en de tweede periode waarin de volmachten van het 'Centraal Comité' waren afgelopen en werden overgedragen aan de pas gekozen Commune. Wat was dat 'Centraal Comité' en wie zaten daarin? Voor ons ligt De volksgeschiedenis van de Commune van Parijs van Arthur Arnould, dat volgens de woorden van Arnould, een beknopt antwoord geeft op deze vraag. De strijd was nog maar net begonnen toen de ongeveer 300.000

Parijse arbeiders die in rotten en bataljons waren georganiseerd, uit hun midden afgevaardigden kozen. Zo kwam het 'Centraal Comité' tot stand.

«Al deze burgers (leden van het 'Centraal Comité'), gekozen door persoonlijke verkiezingen van hun eigen rot of bataljon, zegt Arnould, waren slechts bekend bij de kleine groepen, wier vertegenwoordigers zij waren. Wat waren dat voor mensen en wat wilden ze doen? «Het was een 'anonieme regering, die bijna in haar geheel bestond uit gewone arbeiders en eenvoudige bedienden, drie kwart van de namen was slechts bekend in hun eigen straat of kantoor... De traditie werd met voeten getreden. Er gebeurde iets ongewoons in de wereld. Er zat geen enkel lid van de heersende klasse in. Er brak een revolutie uit die werd voorgestaan noch door advocaten, noch kamerleden, noch journalisten, noch generaals. In plaats daarvan mijnwerkers, boekbinders, koks enz.»

Arthur Arnould gaat verder:

«Wij, - verklaarden de leden van het 'Centraal Comité', - zijn de bescheiden organen, het gehoorzame wapen in de handen van het aangevallen volk... Wij... dienaren van de volkswil, wij zijn hier om zijn echo te zijn, om het waardigheid te verschaffen. Het volk wil de Commune en treden af om deel te nemen aan de verkiezing van de Commune. Niet meer en niet minder. Deze dictatuur achtte zich niet hoger of lager dan de menigte. Men voelde dat ze net zo leefden als zij en bij hen in de buurt, dat ze iedere seconde voeling met hen hielden, dat luisterden en overbrachten wat ze hoorden en probeerden, maar dan in beknopte vorm... de mening over te brengen van 300.000 mensen.»

Zo functioneerde de Commune van Parijs in de eerste periode van haar bestaan.

Dat was de Commune van Parijs.

Dat is de dictatuur van het proletariaat.

We gaan nu over naar de tweede periode van de Commune, toen in plaats van het 'Centraal Comité' de Commune in werking was. Sprekend over deze twee periodes die twee maanden duurden, roept Arnould geestdriftig uit dat het een echte dictatuur was van het volk. Luister maar:

«De grote rijpheid, die het volk in deze twee maanden liet zien, geeft ons de kracht om met vertrouwen naar de toekomst te zien... Gedurende deze twee maanden heerste er in Parijs een echte dictatuur, de meest volmaakte en ontegenzeggelijke dictatuur, niet van een mens, maar van heel het volk - de enige meeste van de situatie... Deze dictatuur duurde meer dan twee maanden zonder onderbreking, van 18 maart tot 22 mei (1871)...» Op zich «...was de Commune slechts een morele macht en bezat ze geen materiele kracht, behalve het algemene gevoel van de burgers, dat het volk de machthebber was, de enige machthebber, die zelf zijn politie en magistratuur schiep...»

Zo wordt de Commune van Parijs beschreven door Arthur Arnould, lid van de Commune, en actief deelnemer aan de gewapende strijd.

Net zo beschrijft Lissagarè, een ander lid van de Commune en een even actief deelnemer aan de strijd, de Parijse Commune.

Het volk als 'de enige machthebber', 'niet de dictatuur van één mens, maar van het hele volk' - dat was de Commune van Parijs.

«Kijk naar de Commune van Parijs. Dat was dictatuur van het proletariaat», reageerde Engels op de afwijzing van de filisters.

Dit is, blijkbaar, wat Marx en Engels onder de dictatuur van het proletariaat verstaan.

Zoals u ziet, weten de heren anarchisten net zoveel van de dictatuur van het proletariaat, van de Commune van Parijs en van het marxisme waarop zij hun kritiek uitoefenen, als u en ik van het Chinese alfabet.

Het moet duidelijk zijn dat er twee vormen van dictatuur zijn. Er is dictatuur van een minderheid, dictatuur van een kleine groep gericht tegen het volk. Aan het hoofd van een dergelijke dictatuur staat gewoonlijk een klik die op eigen voordeel uit is die geheime besluiten neemt en de meerderheid van het volk in een wurggreep houdt.

De marxisten staan uiterst vijandig tegen zo'n dictatuur, daarbij strijden zij tegen een dergelijke dictatuur veel harder en onzelfzuchtiger dan onze luidruchtige anarchisten.

Er bestaat ook een andere soort dictatuur, de dictatuur van de proletarische meerderheid, die gericht is tegen de bourgeoisie, tegen de minderheid. Hier staat de massa aan het hoofd van de dictatuur, hier is geen ruimte voor een klik, hier is geen plaats voor geheime besluiten, hier wordt alles openlijk gedaan, op straat, op bijeenkomsten, en dat is zo omdat het de dictatuur is van de straat, van de massa, een dictatuur gericht tegen alle onderdrukking.

Een dergelijke dictatuur wordt door de marxisten op 'beide handen gedragen', omdat zo'n dictatuur het hoofdbeginsel is van de grote socialistische revolutie.

De heren anarchiste verwarren deze twee elkaar ontkennende vormen van dictatuur en verkeren daardoor in een belachelijke situatie: ze strijden niet tegen het marxisme, maar tegen hun eigen hersenspinnels, ze zijn niet in gevecht met Marx en Engels, maar met de wieken van een molen, net als in zijn tijd zaliger gedachtenis Don Quichotte...

Dat was dan de derde 'aanklacht'.
(Wordt vervolgd.)

Noten

Achali Droeba (De Nieuwe Tijd), Nrs 5, 6, 7 en 8; 11, 18, 25 december 1906 en van 1 januari 1907.

Tsjweni Tschovreba (Ons leven), Nrs 3, 5, 8 en 9; 21, 23, 27 en 28 februari 1907.

Dro (De Tijd) 21, 22, 23 en 26; 4, 5, 6 en 10 april 1907

Ondertekend door Ko...

Vertaald uit het Georgisch

Zie in Nobatie nr 6 het artikel van W. Tsjerkezisjwili.

Zie bijvoorbeeld zijn Wetenschap en anarchisme in het Russisch

Zie hetzelfde nummer van Nobati.

Zie Nobati de nummers 3 en 9. S.G, zie ook Wetenschap en anarchisme van Kropotkin.

Zie Engels, Ludwig Feuerbach.

Zie Engels, Anti-Duhring.

Zie Marx, Armoede van de filosofie.

Zie Ludwig Feuerbach.

Zie Het kapitaal, deel 1. Nawoord.

Zie Ludwig Feuerbach.

Zie Nobati nr 8. S.G.

Zie Nobati nr 4. Het artikel van W. Tsjerkizisjwili.

Zie Anti-Duhring, Inleiding.

Zie Nabata nr 8. S.G.

Zie Nobati nr 6.

Zie K. Marx, Bijdrage aan de kritiek van de politieke economie, Voorwoord.

Zie Engels, Anti-Duhring Tweede hoofdstuk van de derde afdeling.

Zie Nobati nr 8. S.G.

Zie Nobati nr 1 Kritiek op het monisme.

Zie Ludwig Feuerbach, bijlage K. Marx over het Franse materialisme van de XVIII eeuw.

Zie Nobati nr 7. D. Delendi

Zie Nobati nr 6. S.G.

Zie Nobati nr 4. W. Tsjerkezisjwili

Het verschijnen van kenmerken eigen aan een verre voorouder bij een nazaat.

Zie Nobati nr 6. S.G.

Zie Kropotkin, Wetenschap en anarchisme en ook Anarchisme en filosofie.

Zie Nobati nr 2.

Zie Nobati nr 6. S.G.

Zie Nobati nr 6. S.G.

Zie het voorwoord bij Tot de kritiek op de politieke economie.

Zie Nobati nr 1. S.G.

Zie Armoede van de filosofie
Zie Het ontstaan van het gezin, de particuliere eigendom en de staat.
Zie Kritiek op het programma van Gotha
Zie Anti-Duhring.
Zie Het Communistisch Manifest
Zie verzamelde artikelen van Tsjerkezijswili, Ramus en Labriola, in het Duits onder de titel De avonturen van het Communistisch Manifest, p. 10.
Ibid p. 4.
Zie Het Communistisch Manifest, Hoofdstuk 1.
Zie Paul Louis, De geschiedenis van het socialisme in Frankrijk.
Zie de hierboven genoemde verzameling.
Zie de brochure van K. Kautsky Het Communistisch Manifest - plagiaat p. 14 waar deze passage uit Het Manifest van Considérant wordt aangehaald.
Zie de hoofdstukken 1 en 2
Het orgaan van de sociaalrevolutionairen.
Iskra, het orgaan van de sociaal-democraten.
Zie de anarchistische bundel Brood en wil, p. 202.
Zie Kropotkin Moderne wetenschap en anarchisme p. 74–75.
Zie Kropotkin, Redes van een rebel, p. 64.
Zie Verovering van het brood, p. 148.
Ibid p. 52.
Ibid p. 157
Zie Nobati nr 5, p. 68-69.
Zie Armoede van de filosofie.
Communistische Manifest, hoofdstuk 2.
Anti-Duhring.
Zie Het ontstaan van het gezin, de particuliere eigendom en de staat.
Zie de Inleiding van De burgeroorlog in Frankrijk.
Zie Kritiek op het programma van Gotha
Zie de anarchistische bundel Brood en wil, p. 21-23.
Zie Greep naar de staatsmacht, p. 3-4.
Zie het Manifest van de communistische partij (In een aantal legale uitgaven zij in de vertaling een aantal woorden weggelaten).
Zie Het Keulse proces. Bericht van Marx aan de communisten.
Revolutie en contrarevolutie in Duitsland.
Brief aan Kugelmann
Zie Kropotkin, Redes van een rebel, p. 13.
Zie de anarchistische bundel Brood en wil, p. 62-63.
Zie Baton De greep naar de staatsmacht, p. 45.
Zie Nobati nr 1, p. 5. Baton.
Zie Het Communistisch Manifest
Zie De burgeroorlog in Frankrijk, de Inleiding van Engels.
Zie De Volksgeschiedenis van de Commune van Parijs. P. 107.
Ibid, p. 109.
Ibid, p. 242, 244.

Zie zijn boek Geschiedenis van de Parijse Commun.

PAGE 26